

SZAKDOLGOZAT

Streichovonetz Fruzsina

2023.

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Pályaválasztási stratégiák vizsgálata
a zeneművészeti
szakgimnáziumokban

Konzulens
Pacsuta István
adjunktus

Készítette
Streichovonetz Fruzsina
szociálpedagógia szak
nappali tagozat

2023.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
I. A téma szakirodalmi megalapozása	5
I.1 A zeneművészeti szakgimnáziumok történeti áttekintése	5
I.1.1 A 16. századtól a rendszerváltásig	5
I.1.2 A rendszerváltástól napjainkig	5
I.2 A zeneművészeti szakgimnáziumok működése	5
I.2.1 Képzési formák	6
I.2.2 Képzési szakirányok.....	6
I.3 Magyarországon működő zeneművészeti szakgimnáziumok	7
I.4 A kezdetek – egyszeri döntés?	7
I.5 Pályaorientáció	8
I.5.1 A pályaorientáció tartalmi összetevői	9
I.5.1.1 A pályaismeret.....	9
I.5.1.2 Az érdeklődés	9
I.5.1.3 A képességek.....	10
I.5.1.4 Munkaértékek.....	11
I.5.1.5 Munkamód	11
I.5.2 Az érdeklődéssel kapcsolatos önértékelő eljárások.....	12
I.5.3 Völgyesy Pál elmélete a pályaválasztás összetevőiről	13
I.5.4 Pályaszocializáció	13
I.6 Donald E. Super fejlődéselmélete	14
I.6.1 Pályaérettség megfogalmazása.....	15
I.6.2 A felfedezés stádiuma	15
I.7 Foglalkozási ártalmak, nehézségek és prevenciós lehetőségei.....	16
I.8 Érettségi utáni lehetőségek a zenész pályán.....	18
I.9 A felsőoktatási felvétellel kapcsolatos lehetőségek és kihívások.....	19
I.9.1 Felvételi eredmények, férőhelyek	20
II. A kutatás bemutatása.....	22
II.1 Kérdésfelvetések	23
II.2 A kutatás hipotézisei	23
II.3 A kutatás eredményeinek bemutatása	24
II.4 Hipotézisek megválaszolása.....	38
III. Összegzés, a dolgozat lezárása.....	40
Irodalomjegyzék.....	42
Mellékletek.....	45

Bevezetés

Szakedolgozatom legfőbb témája, mint ahogy azt a címe is jelzi, a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok pályaválasztása. Mivel a pályaválasztás témaköre elég szerteágazó, így a diákok terveit, döntéseit szeretném vizsgálni az érdeklődésük és munkaérdeklődésük alapján. Érdeklődésemet leginkább az keltette fel, hogy ha bármilyen döntési helyzetre gondolunk, az egész életünket végig kísérik, és bizonyos tényezők befolyásolhatják a kimenetelüket. Úgy gondolom, hogy ez a pályaválasztási folyamatban sem történik másképp.

Az utóbbi években tapasztalhattuk, hogy a legváratlanabb időben bekövetkezett helyzetek mennyi mindenre lehetnek hatással az ember életében. Gondolhatunk itt a 2020-ban megjelent koronavírus okozta korlátozások bevezetésére, amikor a zenészeknek szinte egyáltalán nem volt lehetőségük koncertfellépésekre, és ez teljesen megbénította a munkájukat. Ezen kívül előfordulhatnak olyan bizonyos sérülések is, foglalkozási ártalmak, amelyek a zenei munkavégzéssel alakulhatnak ki, így szintén okozhatnak kisebb-nagyobb nehézségeket a zenészeknek. A felvételinek a nehézségei is okozhatnak fejtörést a diákok számára, illetve a képzési lehetőségek is hordoznak magukban némi akadályt.

Szakedolgozatom kutatásának célja az, hogy összetett képet kapjak a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok pályaválasztási terveiről, illetve, hogy a pályaválasztásuk során számításba vesznek-e más lehetőségeket is a művészet mellett. Fontos lesz figyelembe venni, hogy a diákok pályaválasztási terveit milyen irányokba mutatnak, esetleg milyen érdeklődési területek jelennek meg a művészet mellett. Különböző szempontok alapján össze is fogom hasonlítani a diákokat az érettségi utáni tervek és a továbbtanulás szempontjából. Összehasonlíthatók lehetnek a szakirányok (klasszikus zene, népzene, jazz zene), illetve az évfolyamok közötti kapcsolatot is fontosnak tartom megfigyelni.

Szakedolgozatom szakirodalmi részében szó lesz a zeneművészeti szakgimnáziumok történetéről, kialakulásáról, és fejlődéséről, majd a működésükről, és a Magyarországon létrejött iskolákról. A későbbiekben fontosabb fogalmak tisztázása, pályaválasztással kapcsolatos elméletek, és kifejezetten a pályaválasztást megnehezítő tényezőkről fogok írni, amelyek befolyásolhatják a zenész palánták pályán maradását. Kutatásom bemutatásában a hipotéziseimet szem előtt tartva szeretném ismertetni a fontosabb eredményeimet, és az érdekességeket, amelyeket felfedeztem a zenész diákok körében.

I. A téma szakirodalmi megalapozása

I.1 A zeneművészeti szakgimnáziumok történeti áttekintése

Hazánkban a művészetoktatás, ezen belül is a zenei oktatás elég különleges helyet kapott a köznevelésben, amely hatalmas múltra tekinthet vissza egészen a 16. századtól napjainkig. Ebben a hosszú időszakban rengeteg változáson mentek keresztül a művészeti iskolák, ezen belül az alapfokú zeneiskolák is, amelyek fejlődését szintén fontos megemlíteni, mert alapfokú művészeti oktatás nélkül középfokról sem tudnánk beszélni.

I.1.1 A 16. századtól a rendszerváltásig

A zene oktatása már a 16-17. században megjelent a hangszeres játék, illetve az éneklés tekintetében az ebben az időben létrejött árvaházakban. Az első zeneiskolák a 18. században jelentek meg leginkább magánúton. Később az 1777-ben Mária Terézia nevéhez köthető Ratio Educationis előírta azt, hogy tantervi keretek között oktassák a zenét. A rendelet bevezetése után rengeteg kezdeményezés volt különböző iskolák működtetésére, majd 1945-ben jelent meg az egységes zeneiskola tanterv. Az első iskola, amely fennmaradt, a kecskeméti Kodály Iskola volt, és 1950-ben nyitották meg. Később engedélyezték a többi ének-zene tagozatos iskola megnyitását (Héjja, 2016).

I.1.2 A rendszerváltástól napjainkig

A rendszerváltást követően a zenei tagozatos iskolák száma megcsökkent, vagy teljesen meg is szűnt, ezért létrehozták a Magyar Zeneiskolák Szövetségét 1990-ben. Az MZSZ feladata, hogy az alapfokú és középfokú művészeti oktatás érdekeit képviseljék. A későbbiekben az egyre csak gyarapodó oktatás színvonalát tekintve rendkívül szerteágazó volt, ezért is vált szükségessé a központi tanterv és követelményrendszer meghatározása. Így a 27/1998 MKM rendeletben határozták meg az A és B tagozaton működő követelményeket, illetve szétválasztottak három stílusirányzatot, a jazz zenét, a népzenei és a klasszikus zenét. 2013-ban hatalmas változást hozott az intézmények állami fenntartásba kerülése. Így a zeneművészeti szakközépiskolák a KLIK (Klebsberg Intézményfenntartó Központ) és az EMMI irányítása alá kerültek. 2015-ben létrejöttek a szakképzési centrumok, melyekbe a zeneművészeti szakközépiskolák nem számítottak bele, végül 2016-tól nyerték el a mai elnevezésüket és alakultak át zeneművészeti szakgimnáziumokká (Héjja, 2016).

I.2 A zeneművészeti szakgimnáziumok működése

Mivel a magyar zeneoktatásban az iskolák egymásra épülő rendszerben működnek, így a képzési szinteknek jól kell illeszkedniük egymáshoz. Ennek tekintetében a középfokú

zeneoktatás szerencsés helyzetben képviselheti magát, ugyanis mind az alapfokú, mind a felsőfokú zeneoktatást össze lehet vele kötni. Elmondhatjuk azt is, hogy a pályaorientáció szempontjából a középszintű iskolákban kötelezőnek el leginkább a zene iránt a tanulók. Ezek az iskolák a zenészek képzése mellett közoktatási szerepet is betöltenek, amelyet rendkívül nehéz egyensúlyban tartani (Eckhardt, 2009).

I.2.1 Képzési formák

A zenész képzésben kettő képzési formát tudunk elkülöníteni. Az első a párhuzamos képzés, melynek keretein belül a diákok a művészeti és a közismereti tárgyaikat egy időben tudják teljesíteni. Képzési évek tekintetében általában 4+1 évre osztható, így a 9-12. évfolyam elvégzése után érettségizhetnek a diákok, és ezután van lehetőségük maradni még egy évet, amely végén egy szakmai képesítő vizsgával középfokú szakképesítést kapnak. Ennek a képzési formának előnye, hogy érettségi után a diákok a 13. évtől függetlenül megkezdhetik a felvételit a felsőoktatásba. Emellett nagy hátránya a 9-12. évben történő zsúfolt és megterhelő oktatás a művészeti és közismereti tárgyak összehangolásával.

A másik képzési forma az érettségi utáni szakképzés. Nagy előnye, hogy a diákoknak sűrűbb szakmai, azaz kizárólag művészeti oktatást biztosítanak, így eljuttatva őket a képzés végén lévő vizsgáig, végül pedig a felsőoktatási felvételihez. Ezen a ponton fontos megjegyezni, hogy mindkét képzési forma leginkább a zenei felsőoktatásban történő továbbtanulásra készít fel, nem pedig a munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre. (Eckhardt, 2009).

I.2.2 Képzési szakirányok

A zenész képzésben működő szakirányok tekintetében jelentősen széles a választék a diákok számára. Az általánosnak tekintett klasszikus zenész szakirány mellett sorra jelenik meg a jazz zenész, a népzeneész és az egyházzeneész képzés is, így egyre nagyobbá és szélesebbé válik a képzési paletta a zenészek számára (Eckhardt, 2009).

A képzési szakirányokat kisebb részekre tudjuk bontani hangszertípusonként, így általában egy szakirány összeállhat billentyűs, húros-vonós, énekes, fafűvős, rézfűvős, szolfézs-zeneelmélet és ütős szakmairányból, így ezek alá sorolhatók a különböző hangszerek.

I.3 Magyarországon működő zeneművészeti szakgimnáziumok

Magyarországon jelenleg 19 zeneművészeti szakgimnázium működik, amelyeket az ország régiói alapján különíthetjük el a legkönnyebben:

- Észak – Magyarország: Miskolc
- Észak – Alföld: Debrecen, Nyíregyháza
- Dél – Alföld: Kecskemét, Szeged, Békéscsaba
- Közép – Magyarország: Vác, Budapesten belül 6 iskola
- Dél – Dunántúl: Pécs
- Közép – Dunántúl: Bodajk, Veszprém, Székesfehérvár
- Nyugat – Dunántúl: Győr, Szombathely

Ezeket az iskolákat csoportosítani tudjuk abból a szempontból is, hogy milyen szakirányon oktatnak. Ez alapján elmondhatjuk azt, hogy a 19-ből 6 intézményben csak klasszikus zenész képzés érhető el (Budapesten 2 intézmény, Kecskemét, Veszprém, Szombathely, Győr). A Bodajkon található intézményben csak jazz zenész képzés van. Klasszikus és jazz zenész képzés található meg Budapest egy intézményében, emellett klasszikus és népzenei szakirányon oktatnak Székesfehérváron, Pécsen, Budapesten egy intézményben, Békéscsabán, Debrecenben és Nyíregyházán. A szakdolgozatomhoz tartozó kutatás tekintetében azoknak az iskoláknak a kompozíciója lesz a legérdekesebb, amelyekben megjelenik mind a klasszikus, jazz és népzene szakirány is, ezek megtalálhatók Miskolcon, Szegeden, Budapesten 2 intézményben és Vácon (Héjja, 2016).

I.4 A kezdetek – egyszeri döntés?

A pályaválasztás fogalma rengeteg változáson és fejlődésen ment keresztül az évek alatt. Az első személy, akit megemlíthetünk ebben a témakörben, az Parsons (1909), aki úgy gondolta, hogy a pályaeorientációnak az a feladata, hogy a különböző szakmáknak a követelményeit kapcsolja össze a pályaválasztók személyiségjegyeivel.

A másik korai megközelítés, amely ebből az elméletből származik, hogy ezek a személyiségjegyek minden embert alkalmassá tesznek egy pályára, illetve ez a pályaválasztás az ember életében csak korlátozott és egyszeri döntés. Tehát az elmélet azt mondta ki, hogy az ember élete során csak egy bizonyos pályán tevékenykedhet és ezt a döntését nem változtathatja meg (Szilágyi, 2011).

Egy harmadik megközelítés szerint Anne Roe az 1957-es pályaválasztási motivációs kutatása alkalmával azt a következtetést vonta le, hogy az egyén pályaválasztását a szülők nevelési stílusa befolyásolja. Ezt azzal magyarázza, hogy az egyén képességeire és érdeklődésének fejlődésére hatást gyakorol a gyermekkori szükségleteinek kielégítése, ami leginkább a szülői magatartástól függ. A magatartások közé sorolható a túlságos óvás, a túlkövetelés, a szeretetteljes elfogadás, az alkalmi elfogadás, a visszautasítás, és az elhanyagolás. Ezeket a nevelési stílusokat Roe két csoportra bontotta, miszerint vagy személyorientációhoz, vagy tárgyorientációhoz vezethet. A két dimenzió mellé sorolható nyolc pályacsoport. A személyorientációhoz tartozik a szolgáltatási, kulturális, művészi, kereskedelmi, igazgatási és szervezési pályák. A tárgyorientációhoz pedig a technikai, természettudományos pályák (Hegy-Halmosi, 2018). Ezeknek a korai megközelítéseknek és elméleteknek a segítségével jutott el a pályaaorientáció a napjainkban ismert definícióhoz.

I.5 Pályaaorientáció

Ha napjainkban a pályaaorientáció fogalmán gondolkodunk, akkor legfontosabb megjegyezni, hogy nem statikus, hanem folyamatos változást, kedvező esetben a fejlődésbe vetett hitet is sugallhatja (Kenderfi, 2011). Tehát a pályaaorientáció a pályák világában történő tájékozódást jelenti a személy egyéni igényeit figyelembe véve. Így a megfelelő pálya kiválasztása nagyban függ az egyéni igényektől, amelyek az egyén személyiségéből, önértékeléséből, önismeretéből, érdeklődéséből, képességeiből, munkamódjából és a leginkább preferált értékeiből tevődik össze. A pályaaorientáció ezekkel az egyéni igényekkel foglalkozik olyan célzattal, hogy a tanulók minél könnyebben össze tudják egyeztetni őket a számukra szimpatikusnak vélt pályával. A pályaaorientáció nem csak a pályaválasztási döntésben segít, hanem az egész életet végigkíséri, így magában foglalja az egy életen át tartó tanulás fogalmát.

A pályaaorientáció fontos célja az is, hogy tudatosítsa a tanulót arról, hogy életük során akár több alkalommal is pályamódosításra kerülhet sor (Borbély-Pecze, 2015). A fenti bekezdésben felsorolt szempontok szerint, a diákoknak átfogó képet kell adni a munkáról, és különböző szakmákról. Fontosak azok a tevékenységek, amelyek által a tanulók kipróbálhatják magukat, a képességeiket az érdeklődésükhöz köthető területeken, így ezáltal fejleszthető a pályaismeretük, és az önismeretük is.

I.5.1 A pályaaorientáció tartalmi összetevői

A pályaaorientáció tartalmát tekintve (Kenderfi, 2011) megfogalmazta, hogy különböző összetevőkből áll, amelyek ha megfelelően vannak fejlesztve és foglalkozva van velük, akkor lényegesen megkönnyítik az egyén számára a pályaválasztási folyamatot. Az összetevők közé sorolhatjuk a pályaismeretet, az érdeklődést, a képességeket, a munkával kapcsolatos értékeket, és a munkamódot (Fazakas, 2009). A pályaaorientáció más szerzők által is tanulmányozott téma, ezért fontos kiemelni Szilágyi Klára, Suhajda Csilla Judit, Borbély-Pecze Tibor Bors nevét is.

I.5.1.1 A pályaismeret

A pályaaorientáció egyik lényeges összetevője a pályaismeret. A pályaismeretet leginkább úgy tudjuk definiálni, hogy a különböző pályáknak mind a személyi, mind a tárgyi tényezőinek, tulajdonságainak és követelményeinek ismeretével való rendelkezés. Fontos, hogy ez az ismeret megfeleljen az egyén érdeklődésének, képességeinek, munkamódjának és a munkával kapcsolatos értékeinek összességével (Kenderfi, 2011).

A pályaismeretet (Völgyesy, 2012) úgy határozza meg, mint a modern korunk egy tipikus diszciplínája. Azzal is magyarázza, hogy abban a társadalomban, ahol a munka elsők között szerepel az értékek között, ott nagyobb jelentőséget kell adni a pályaismeretnek. Ha minél több információt tudunk egy adott pályával kapcsolatban, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy értékes lehet számunkra. Emellett nem elég csak az adott pályáról ismereteket szereznünk, hanem abban is tisztában kell lennünk, hogy milyen előfeltételei vannak, mint például a nyelvtudás.

A témában meghatározó szakemberek megközelítései alapján (Suhajda, 2017) úgy fogalmazza meg a pályaismeretet, mint az egyes pályák legfontosabb követelményeinek ismerete, amely abban segíti az egyént, hogy az esetleges változásokban és újításokban láthassa a lehetőséget a pályaválasztása során. A pályaismeret tartalmazza a fontos információkat arról, hogy mi szükséges egy bizonyos munkavégzéshez. Minél nagyobb pályaismerettel rendelkezik egy egyén, annál inkább megtalálja az egyéni jellemzőihez kapcsolható pályát.

I.5.1.2 Az érdeklődés

Az érdeklődés az a tulajdonságunk, ami alapján kiválasztjuk a környezetünkben a számunkra fontos tárgyakat, személyeket, tevékenységeket (Szilágyi, 2007). Az érdeklődést úgy is tudjuk jellemezni, mint egy bizonyos érdekérvényesítést, amely által biztosítani

tudjuk a megfelelő élethelyzetet és hosszútávon örömet tud okozni számunkra. Az érdeklődésnek motiváló hatással van az emberre, mert energiát ad az új dolgok megismeréséhez. Völgyesy Pál középiskolásokkal végzett kutatásának eredményeiből fontos kiemelni, a pályaválasztás és az érdeklődés kapcsolatát. Az érdeklődéssel kapcsolatban azt állapította meg, hogy az a differenciált érdeklődés, amely a munkatevékenységre irányul, nem alakul ki 14 éves korig (Szilágyi, 2011).

Nagy László 1908-as munkássága alapján különböző fázisokba osztotta az érdeklődést, amelyek közül a zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákokra vetítve a 15 éves korosztály miatt jellemző a logikai érdeklődés. A 15-17 éves kor közötti időszakot nevezi utóserdülésnek, amelyben a logikai, illetve a morális érdeklődés lesz meghatározó. Úgy jellemezhetjük a serdülők érdeklődését általánosságban, hogy sok irányú és széles körű, de találhatunk egy, vagy több dominánsabb érdeklődési irányt is, mint például a zenészeknél a művészeti terület. Nemek között fogalmazhatunk meg eltéréseket, miszerint a lányok szélesebb körben, inkább személyes jellegű érdeklődést mutatnak, emellett a fiúkra inkább a természettudományos, műszaki és technológiai érdeklődés jellemző. Következő szakasz az ifjúkor, amely 17/18-24/25 éves korra tehető. Ebben az időszakban elmondhatjuk, hogy a fiataloknál az érdeklődés szempontjából általában megjelenik az, hogy a képességeiket figyelmen kívül hagyják. Rengeteg szabadidős programban vesznek részt, végül összeegyeztetik a képességeiket és pár darab hobbi marad meg (Kenderfi, 2011). A zenész diákok körében is, ha ebben a korosztályban a szabadidős tevékenységeiket és a képességeiket összeegyeztetik, lehet számításba vesznek más területeket is.

I.5.1.3 A képességek

A pályaismerethez erősen kapcsolódnak a képességek, erről ír (Völgyesy, 2012), és ezek a képességek valószínűsítik a feladataink átlagos teljesítését. A képességeket tudjuk strukturálni, így beszélhetünk általános tanulási, nyelvi, számolási, térbeli tájékozódási, formaészlelés, manuális, és érzékelési képességekről.

A képességek alatt leginkább olyan veleszületett adottságokat értünk, amelyek fejleszthetők, és különböző tevékenységekben nyilvánulnak meg. A fejlesztésnek vannak korlátai. A képességeink szerveződése strukturált, azaz egymással való kapcsolatuk szoros és hierarchikus viszonyban működnek. Több képességünk, ha együttműködik, és megfelelően összekapcsolódik, akkor jelentős sikereket érhetünk el az életünkben, viszont ez nem feltétele a sikernek. A képességeken belül találhatunk általános, és speciális

képességeket. Az utóbbi egy adott munkatevékenységhez lehet szükséges. A különböző pályák különböző képességszinteket követelnek (Kenderfi, 2011). A zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákoknak rendkívül magas zenei képességekkel kell rendelkezniük, amelyeket szinten kell tartani, és folyamatosan fejleszteni. Ilyen zenei képesség lehet például a kottaolvasás, a hangszerjátékhoz kapcsolódó finommotorikus mozgások, és a belső hallás, amivel az emberek hangokat, és a hangoknak a viszonyát tudják felidézni.

A problémák és a nehézségek, amelyek a pályaválasztással kapcsolatosak, legtöbbször a nem megfelelő, illetve szintű képességek miatt alakulnak ki. Ha ez a probléma áll fenn, akkor az egyik megoldás az lehet, ha az egyén keres egy másik pályát, amely a képességeinek megfelel, vagy ha van rá lehetőség, akkor fejlesztheti az adott pályához szükséges képességeit (Suhajda, 2017).

I.5.1.4 Munkaértékek

A munkával kapcsolatos értékeket több szempontból is tudjuk definiálni, de összességében annyit jelent, mint az eszmei objektivációk és a szubjektív viszonyulás ötvözte, amelynek affektív és kognitív összetevői vannak. Az értékeket közvetlenül nem tudjuk megfigyelni, de lehet mérni viselkedések, tevékenységek, és attitűd alapján is. Szerepüket tekintve befolyásolhatják a magatartást, hiszen a preferált, illetve elutasított értékek meghatározhatják az ember viselkedését egy bizonyos szituációban. Könnyebben alakul meg egy csoport is, ha a tagoknak vannak közös értékeik (Kenderfi, 2011).

A Super-féle munkaértékekről (Szilágyi, 2007) ír részletesebben. Super 15 értékkört fogalmazott meg, amelyek a következők: szellemi ösztönzés, munkateljesítmény, önérvényesítés, anyagi ellenszolgáltatás, altruizmus, kreativitás, társas kapcsolatok, presztízs, irányítás, változatosság, esztétikum, függetlenség, felügyeleti viszonyok, munkával kapcsolatos biztonság és fizikai környezet. Ezek az értékek rendkívül fontos összetevői a pályaválasztásnak, ugyanis egy ember hozzáállását a munkához nagyban befolyásolhatja, hogy mit tart fontosnak.

I.5.1.5 Munkamód

A munkamód egy minőségi összetételnek nevezhető a munkavégzés szempontjából, de az egyén különböző személyiségjegyei a munkával kapcsolatosan különbségeket hordozhatnak. A munkavégzés alatt leginkább arra törekszik az ember, hogy a lehető leghatékonyabb legyen, így az egyén és a munka kapcsolata is jobb lehet. Hogy jobb legyen

a kapcsolat a munka és az egyén között, többféle módon történhet, leginkább a munkamód lehetőségeivel. Minden ember munkamódja más és más, mindenki máshogy szeret dolgozni, és mindegyik pozíciónál különböző munkatevékenységeket tapasztalhatunk (Kenderfi, 2011).

A munkamód egy eléggé összetett pszichológiai tulajdonságunk, amelynek az alapja egyéni megoldások, amelyek a munka sajátos tulajdonságaiból, személyi és tárgyi körülményeiből következnek. Az, hogy a munkamód ennyire változékony, leginkább az érzelmi viszonyulástól függ, de kapcsolódhat az érdeklődéshez és az értékekhez is (Budavári-Takács, 2012). A munkamód egyik jellemzője a munkatempó, amely szorosan összefügg a munkavégzés ritmusával, mint jellemző. Az önállóság, vagy annak hiánya az önállótlanúság is fontos jellemzők, mert az önállóság teszi alkalmassá az egyént az alkalmazkodáshoz. Fontos szerepe van még a célszerűségnek, a pontosságnak és a precizitásnak, monotonitásnak, és a gondosságnak (Szilágyi, 2007).

I.5.2 Az érdeklődéssel kapcsolatos önértékelő eljárások

A Carl Bogner féle Munka Érdeklődés Kérdőív segítségével kategorizálni tudjuk különböző típusokba a zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákok munkához köthető érdeklődését. Az eredmények között szerepel 5 érdeklődéstípus: az irányító, az újító, a módszeres, a tárgyias, és a szociális típus. A kérdőív 50 állításból áll, és egy típushoz 10 állítás tartozik, ezek alapján dönti el a kitöltő, hogy egy-egy állítás mennyire jellemző rá. Ezt a kérdőívet általában 16-17 éves kortól lehet alkalmazni, mint érdeklődés kérdőív. Bogner érdeklődéstípusainak a meghatározása:

1. *Irányító/Direktív*: ezek a személyek szeretnek felelősséget vállalni bizonyos dolgokért, és ellenőrizni a menetüket. Szervezéssel, döntéshozatallal, más munkájának szervezésével, parancsok és utasítások kiosztásával összekapcsolható munkát végeznek szívesen. Jellemzőjük még az önállóság és a függetlenség.
2. *Újító/ Innovatív*: közel áll hozzájuk a megfigyelés, illetve a megoldáshoz kísérletek alapján eljutni. A pillanatnyi információk is fontosak a megoldáshoz való eljutáshoz. Elmondható róluk az is, hogy szeretik a tudományos témákat. Könnyedén alkalmazkodnak, ha valami változik.
3. *Módszeres*: szeretik, ha a szabályok világosak és a módszerek is szervezettek, így tudnak igazodni hozzájuk. Azt a munkát szeretik, ahol mások irányítanak, máshoz

tartozik a felügyelet. Addig foglalkoznak a feladattal, amíg azt be nem fejezik. Szeretik a megszokott munkavégzést, emellett kerülnek a problémás helyzeteket.

4. *Tárgyas*: szeretik azt a munkát, ahol szerszámokkal és gépekkel lehet dolgozni. Szeretik megjavítani a dolgokat, új eszközöket létrehozni. Számukra fontos az anyag és az elkészítés módjának az összhangja, illetve hogy hogyan működnek a dolgok.
5. *Szociális*: ezek a személyek szeretnek emberekkel foglalkozni. Szívesen gondoskodnak másokról, segíteni mások problémáinak a megoldásában. Szeretnek másokkal együtt dolgozni, számukra nem probléma az együttműködés (Szilágyi, 2007).

I.5.3 Völgyesy Pál elmélete a pályaválasztás összetevőiről

Völgyesy Pál 1976-ban egy munkájában a magyar 13-17 éves korosztálynak a pályaválasztási folyamatait vizsgálta, majd pár évvel később kiterjesztette a teljes középiskolás korosztályra. Völgyesy azt mondja, hogy a pályaválasztásban lezajló döntések az egyén életében jelentősen kapcsolódnak a személyiségének bizonyos jellemzőihez, és ehhez a kapcsolathoz rendelte az alábbi összetevőket a pályaválasztási döntés előkészítésének folyamatában:

1. A magatartás összetevői általánosságban: aktivitás – passzivitás, befelé fordulás – kifelé fordulás, szabályozottság – szabályozatlanság
2. A társadalomhoz fűződő viszonyhoz kapcsolható magatartás: szociális – antiszociális, adekvát – inadekvát
3. Az én-kifejtés realitásszintjéhez kapcsolható tényezők: intellektuális szint, önismeret, társas hatékonyság.

Az elmélet szerint a fent leírt tényezőket a pályaválasztási folyamatot követve lehet elemezni, emellett fontos összevetni a pályaválasztással összefüggő speciális indexekkel, mint például a pályaeérdeklődés, a pályaismeret realitásának mértéke, a választott pályák és az egyéni jellemzők közötti megfelelésnek a mértéke, és a pályamegvalósítási igénynek a fejlettsége (Szilágyi, 2011).

I.5.4 Pályaszocializáció

A pályaszocializáció elmélete Szilágyi Klára nevéhez fűződik, így a pályaválasztás minőségét és az ehhez kapcsolódó szakmai felkészülési folyamatot vizsgálta, és értelmezte a fejlődésben lévő és változó szakaszait. Kutatása során azt vetette fel, hogy ha alkalmasabb

tanulók kerülnek be a szakképzésbe, akkor később nagyobb eséllyel végezhetik sikeresebben és jobb minőségben a szakmai tevékenységüket. Ezt az egyetemi jelentkezésre fordította át úgy, hogy az egyetemi képzésekre való alkalmasság befolyásolhatja a pályalkalmasság létrejöttét. Emellett úgy gondolta, hogy a különböző képességek jellemzőit, illetve a személyiség jellemzőit vizsgálja részletesebben (Szilágyi, 2011).

I.6 Donald E. Super fejlődésemélete

Super egy olyan elméletet fogalmazott meg, amelyben a pályaválasztást inkább pályafutásra cserélte. Elméletének fő gondolata az, hogy a fejlődés élethosszig tartó folyamat, ezt pedig megalapozta a fejlődéslélektanban megtalálható életpályaelemzéssel kapcsolatos gondolatokkal.

Super a gondolatait az alábbi tézisek segítségével definiálta:

1. Az emberek különböznek egymástól képességeik, érdeklődési körük és a személyiségük egyedisége miatt.
2. Ezeknek az egyéni jellemzőknek köszönhetően minden ember egy sor pályára alkalmas.
3. Ezek a pályák mind az egyéni jellemzők összetételét igénylik. Emellett mindkét oldalon megtalálható a határ olyan értelemben, hogy minden egyén egy sor pályára alkalmas, de a másik oldalról elmondhatjuk, hogy minden pálya csak egy bizonyos mennyiségű embert tud elérni.
4. Azok a helyzetek, amelyekben az emberek élnek és dolgoznak az idő elteltével és tapasztalatszerzéssel változnak, ezért mondhatjuk azt, hogy a pályaválasztás egy állandó folyamat.
5. Ez a folyamat életstádiumokra tovább osztva alfázisokról is beszélhetünk.
6. A személyes pályafutásmodellt meghatározza az egyén szellemi képessége, a szüleinek a társadalmi státusza, illetve a rendelkezésére álló szakmai lehetőségek.
7. Az életstádiumok alatt végbemenő fejlődés irányítható.
8. A szakmai fejlődés az öndefiníció kialakításából és megvalósításából tevődik össze.
9. Az egyéni és a társadalmi tényezők, emellett a saját elképzelés és a valóság közötti kompromisszum keresésének a folyamata tulajdonképpen különböző szerepek kipróbálásának a folyamata, és ez nem függ attól,

hogy tanácsadás segítségével, vagy valós tevékenységek segítségével történik.

10. A munkával való elégedettség lényegében attól függ, hogy az egyén milyen mértékben talált a képességeinek, érdeklődésének és személyiségének hasznosítására lehetőségeket (Szilágyi, 2007).

I.6.1 Pályaérettség megfogalmazása

Super elmélete szerint pályaérettnak nevezhetjük azt az embert, akinek a magatartása az adott pályán megfelel az életkorára jellemző szakmai fejlődési folyamatnak. Pontosabban megfogalmazva az életpályaérettség öt elemből áll össze.

Első fontos elem a tervezési készség, amely azt foglalja magában, hogy az ember körültekintőbben informálódik, így részletesebben tervezi a pályát. Második az aktivitás, amely alatt azt értjük, hogy az egyén személyiségéből adódóan törekszik arra, hogy minél aktívabban részt vegyen a pályaválasztási kérdésekkel kapcsolatosan. Harmadik elem az informáltság, mert az egyén olyan információkat szerez meg, amelyek a pályaválasztási folyamatra hatással lehetnek. A negyedik a döntési kompetencia, melynek köszönhetően a döntési folyamat megkönnyíthető. Az ötödik a realitásorientáció, amely azt a folyamatot képviseli, amelyben a szakmai igényeknek a valósághoz történő alkalmazkodása történik (Szilágyi, 2007).

I.6.2 A felfedezés stádiuma

Super az elméletében lévő stádiumokban és a különböző alfázisokban azt fogalmazta meg, hogy az egész életen át tartó folyamatban különböző korosztályokra bontva milyen jellemzők sorolhatók fel a pályaválasztási és beilleszkedési szempontból.

A szakgimnazista és egyetemista korosztály a második stádiumban kapott helyet, elnevezés szerint a felfedezés stádiumában, ami a 15-24 év közötti életkori szakaszt foglalja magában (Márkus, 2013). Ebben a stádiumban azt mondhatjuk, hogy a fiatalok megpróbálják kipróbálni önmagukat különböző területeken, mint például az iskolában, a szabadidőben és hasonló tevékenységekben, illetve fontos, hogy a lehető legtöbb szerepet is ki tudják próbálni. Később realisabb elemeket is figyelembe vesznek egyre tudatosabban. Ebben az időszakban ismerkednek meg a szakmai lehetőségekkel, fontos lesz az önvizsgálat és az önismeret és megjelennek az iskolai tapasztalatok, szabadidős tevékenységek és a nyári munkavállalási élmények (Szilágyi, 2007).

A felfedezés stádiumát több alfázisra is szét tudjuk bontani. A 15-17 éves kor közé tehető a puhatolódzás fázisa (Márkus, 2013), amelyet kísérleti jellegűnek is nevezhetünk, mert az ekkor történő választások nem tartósak. Szerepek szempontjából a tanfolyamokat, szakköröket, edzéseket, alkalmi munkákat, vitákat és megbeszéléseket lehet megemlíteni. Jellemző még erre a fázisra, hogy a személyes érdeklődések, képességek, illetve a személyiség értékei konkrét módon megjelennek (Szilágyi, 2007). Ezt a korosztályt (Eckhardt, 2009) úgy jellemezte, hogy ebben a korban köteleződnek el a tanulók a zene iránt. Super a puhatolódzás fázisában úgy jellemezte a fiatalokat, hogy ideiglenes szakmai döntések születhetnek. Ezeket a szakmai döntéseket különböző szakmai tevékenységek és az iskolai tapasztalatok segítségével próbálhatják ki a fiatalok élmények megszerzésével.

A következő szakasz az átállási, vagy átmeneti fázis, amelyet a 18-21 éves kor közötti időszakra határozta meg Super. Ebben az időszakban a fiatalok önmegfogalmazására irányuló kísérletei között létrejönnek a dominánsok. Arra tesznek kísérletet, hogy ezt az önelképzelést szakmai területen realizálni tudják, és ezek a realitások nagyban befolyásolják a döntésnek a folyamatát. Jellemző a munkavállalás és a szakmai képzésre való jelentkezés (Szilágyi, 2007).

A stádium utolsó részét képezi a kipróbálás fázisa, ami 22-24 éves kor közé tehető (Márkus, 2013). Az elnevezése is arra irányul, hogy a megfelelőnek mondott szakmai területeket a fiatal kipróbálja. A kipróbálás által meg tudja ítélni, hogy mennyire felel meg ez a tevékenység az ő életpályájának (Szilágyi, 2007).

I.7 Foglalkozási ártalmak, nehézségek és prevenciók lehetőségei

Robert Schumannt idézve „*A zene életveszélyes foglalkozás. Sok, szépen indult pálya tört ketté a testi kondíció elhanyagolása miatt*”. Tehát azt mondhatjuk, hogy a fizikai egészség lényegesen nagy hatást gyakorolhat a zenész pályán való létre. Ha a statisztikát megvizsgáljuk, akkor a zenei foglalkozási ártalmak aránya az egész világban kiemelkedően magasnak mondható. Nemzetközi tanulmányok szerint a zenészek közel 80%-a szenved a hivatásával kapcsolatos egészségügyi ártalmaktól (Masopust, 2010). Hazai viszonylatban pedig a 15-25 év közötti fiatalok, lényegében a szagimnazista és egyetemista korosztály 56%-a tapasztalt már hasonló problémát (Pásztor, 2007).

Ha a zenész foglalkozási ártalmak kialakulásának okait vizsgáljuk, akkor általánosságban elmondható, hogy a zenész életmód sajátosságaiból adódhatnak, ezen belül is a legjellemzőbb ok a túlterhelés, azaz a munkamennyiségnek az erőltetett mennyisége.

Gondolhatunk itt a helytelen és szünetek nélküli gyakorlásra, amely több órát is igénybe vehet. Az okok közé sorolható még a technikailag hibás gyakorlás, a görcsök és feszítések (olyan izmok megfeszítése, amelyek teljes mértékben szükségtelenek, pl.: felhúzott váll, megfeszített nyak), bemelegítés elhagyása, az ízületek túlnyújtása, helytelen, aszimmetrikus testtartás, légzésgátlás, végül pedig a stresszkeltő tényezők is hatással lehetnek a fizikai állapotra (Masopust, 2010).

A foglalkozási ártalmak csökkentésére használják a Kovács-módszert. Történeti háttérét tekintve az ötvenes években kezdtek el a foglalkozási ártalmakkal foglalkozni, ugyanis Kodály Zoltán a Zeneakadémián arra figyelte fel, hogy egyre több az intézményben bekövetkezett tragédia. Gyakran visszatérő kéz sérülések, egyéb mozgásos panaszok és pszichés problémák voltak jellemzőek, ebből következett a rengeteg pályaelhagyás, illetve öngyilkosság. Ezen a ponton Kodály felkérte dr. Kovács Gézát a probléma kutatására, aminek köszönhetően egy új pedagógiai módszert hoztak létre, a Kovács-módszert pontosabb nevén a zenei munkaképesség gondozást (Franczel, 2021).

A Kovács-módszer tulajdonképpen egy jól összeállított edzésprogram a zenészek számára, de inkább életmódprogramnak nevezhetjük, mert segít megelőzni a foglalkozási ártalmakat, azaz prevencióssal bír. Emellett rehabilitációs hatása is van, mert a már túlterhelt szervezetet regenerálhatja és a különböző sérülések rehabilitációját is elősegíti.

A Kovács-módszer öt összetevőből áll, amelyek egymást átfedik és különböző területeket foglalva magában segíthetik a zenészek boldogulását a pályán maradva. Ez az öt lépés a következőket foglalja magában:

1. Életmódprogram: feladata, hogy megteremtse az egyén számára a legkedvezőbb szellemi és fizikai állapotot.
2. Munkamódszer: ha helyes mértékben van ütemezve a munka és a pihenés, azzal meg lehet előzni a foglalkozási ártalmak, és különböző betegségek kialakulását.
3. Nevelési modell: a zenész életmóddal és oktatással kapcsolatos nagy elvárásokra és követelményekre készíti fel az egyént.
4. Mozgásrendszer: több, mint 10 000 féle feladattípussal, meghatározott sorrendben összeállított gyakorlatok rendszerét képviseli.

5. Elméleti háttér: különböző tudományterületekről szerzett ismeretek felhasználása, mint például a didaktika, metodika, anatómia, illetve az élettani ismeretek is elengedhetetlenek a Kovács-módszerhez.

Részét képezi még a prevenció és előkészítés, amely a felkészítést foglalja magában a különböző terhelésekre és feladatokra, akár rövid, akár hosszútávon. Fontos még a védelem, amely a túleröltetést előzi meg az izmok ellazításával, segít a helyes testtartás helyreállításában, védi az idegrendszert, és oldja a kimerültséget. Feladata még a regenerálás és helyreállítás, amely segíti a munkaképesség regenerálását, rövidíti az erre szükséges időt, illetve erősíti a gyenge fizikumot és az idegrendszert (Pálfi, 2017)

I.8 Érettségi utáni lehetőségek a zenész pályán

A zeneművészeti szakgimnáziumok működésénél, a képzési formák között említésre került már az érettségi utáni ötödik év, illetve az érettségi utáni szakmai képzés, amely két év tömény szakmai felkészítést jelent a diákok számára. Ezek mellett a másik lehetőség az, hogy érettségi után a tanulók felsőoktatásba jelentkezhetnek vagy a zenész pályán maradva, vagy pedig azt elhagyva. Ha a zenész pályán maradva jelentkeznek a felvételin, akkor három lehetőség közül választhatnak a diákok. Az elsődleges lehetőség, amelyre a zeneművészeti szakgimnáziumok is felkészítenek, az a művészet, ezen belül is leginkább az előadóművészet. Másodlagos lehetőség lehet a művészetközvetítés és a pedagógusképzés, de erre már nem ad előkészítést a szakgimnázium.

A zeneművészeti szakgimnáziumok nem a munkaerőpiacra, hanem csak a felsőoktatási képzésekre készítik fel. A fenti bekezdésben említett képzésekről mondhatjuk azt, hogy felkészítenek arra, hogy munkába is álljon a végzett hallgató, mint előadóművész. Illetve ha a zeneművészeti szakgimnáziumok felkészítéséről beszélünk, akkor az első helyen áll az előadóművészet, amelyre az összes művészeti tantárgy segítséget nyújt. Az itt tanuló diákok már úgy indulhatnak el a szakgimnázium első évében, hogy tudatában vannak azzal, hogy érettségi után, ha a zenész pályán maradnak, akkor szükséges lesz benyújtani a jelentkezésüket a felsőoktatási felvételin.

A művészeti irányon belül a diákok válogathatnak alapképzésben, osztatlan mesterképzésben, illetve felsőoktatási szakképzésben található szakok közül. Alapképzésben jelentkezhetnek alkotóművészet és muzikológia szakra, amely általában valamilyen zeneszerzői vonalon mozog. A másik lehetőség alapképzésben az előadó – művészet, különböző stílusokban, különböző hangszerekkel. Osztatlan mesterképzésben

lehetőségük van jelentkezni dramaturg és színművész szakokra, felsőoktatási szakképzésben pedig színházi rendezőasszisztensnek (www.felvi.hu, 2023).

A művészetközvetítési vonalon mozogva a diákok csak az alapképzésben megtalálható szakok közül válogathatnak, mert osztatlan mesterképzésben, illetve felsőoktatási szakképzésben nem indítanak képzéseket. Alapképzésben lehetőség van jelentkezni drámainstruktor szakra, kortárs könnyűzene szakra, és zenekultúra szakra. Ezeken a szakokon olyan szakembereket képeznek, akik átfogó ismeretekkel rendelkeznek a művészeti intézményrendszerrel, és ezekben az intézményekben szervező, irányító, szerkesztő és lebonyolító jellegű feladatokat láthatnak el (www.felvi.hu, 2023).

A zeneművészeti szakgimnáziumban végzett diákok a felsőoktatásba történő felvételi során, a zenei vonalon mozogva jelentkezhetnek pedagógusképzésre is, amely osztatlan tanári szakokon történik. A pedagógusképzésen a hallgatók zenetanár végzettséget szerezhettek, így munkájuk során előadóművészetet oktathatnak. Az osztatlan zenetanári képzés tíz féléves, az osztatlan művésztanár képzés pedig tizenkét féléves (www.felvi.hu, 2023).

A zeneművészeti szakgimnáziumokban történő képzésnek a nézetei alapján a diákokat előkészítik arra, hogy előadóművészként tanuljanak tovább a felsőoktatásban. A szakgimnázium képzésének az összetétele miatt a többi továbbtanulási lehetőség háttérbe szorulhat, így annak a tanulónak, aki pedagógia, vagy művészetközvetítés vonalon szeretne továbbtanulni, jóval nehezebb dolga lehet a felkészülés szempontjából.

I.9 A felsőoktatási felvétellel kapcsolatos lehetőségek és kihívások

Ahhoz, hogy valaki a zenész pályán maradjon, rengeteg akadályt kell leküzdeni. A pályán maradást megnehezítő tényezők közé tartozik elsősorban a felsőoktatásba való jelentkezésnek a korlátai, mint például a felvételinek a nehézsége és a sikeres felvételik aránya az aktuális férőhelyekkel szemben. Emellett a zenész életmód mellett kialakult foglalkozási ártalmak, különböző sérülések is nagy szerepet játszhatnak a továbbtanulási döntésben.

A felvételire való felkészülés eleve nagy erőfeszítést igényel a diákoktól, mert ez a felkészülés a szakgimnáziumban töltött összes évüket összefoglalja. A nehézségek közé sorolható az is, hogy egy – egy felsőoktatási intézményen belül mennyi férőhelyet határoznak meg a zenészeknek, illetve a felvételi eredmények is meghatározó szerepet játszanak.

A művészeti oktatást is szervező felsőoktatási intézményeket tekintve, Magyarországon szinte minden régióban található egyet. 2023. szeptemberében az alábbi intézmények indítanak művészeti szakokat:

- Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar
- Kodolányi János Egyetem
- Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
- Miskolci Egyetem Bartok Béla Zeneművészeti Kar
- Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar
- Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar
- Szegedi Tudományegyetem Bartok Béla Művészeti Kar (www.felvi.hu, 2023).

I.9.1 Felvételi eredmények, férőhelyek

A felvi.hu statisztikái alapján elmondhatjuk, hogy a zenész tanulók számára a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, használatosabb nevén a Zeneakadémia a legkeresettebb, mert ide jelentkeznek általában a legtöbben, illetve a bejutás is a legnehezebbnek számít. A Zeneakadémián 2022. szeptemberében induló előadóművész szakokra összesen 358-an jelentkeztek, közülük 224-en jelölték meg első helyen, de végül csak 88 főt vettek fel a képzésekre. Az alábbi táblázatban látható is, hogy a többi felsőoktatási intézményben alacsonyabb létszámmal ugyan, de hasonló tendenciát mutatnak a sikeresnek mondható felvételik száma.

Kar kód	Összes jelentkező (fő)	Első helyen jelentkezők (fő)	Felvettek összesen (fő)	2023-ban felvehető (fő)
LFZE	358	224	88	221
DE-ZK	112	36	29	63
KJE	12	7	4	nincs adat
ME-BBZK	77	24	18	38
PTE-MK	178	80	38	181
SZE-MUK	133	45	41	132
SZTE-BBMK	95	25	27	148

1. táblázat: 2022/szeptemberben induló művészeti képzések összesített felvételi eredményei
https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statisztikak/elmult_evek/!ElmultEvek/index.php/elmult_evek_statisztikai/ponthatarok?filters%5Bsta_int_id%5D=21&filters%5Bsta_kar_id

A 2022. évi felvételi adatok mellett rendelkezésünkre állnak azok az adatok is, amelyekben a 2023-as férőhelyeket tanulmányozhatjuk. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy a férőhelyekhez képest lényegesen kevesebb felvételizőnek lesz sikeres a felvételije. Ebből következik az a kérdés, hogy mi lesz azokkal a felvételizőkkel, akik nem jártak sikerrel? Maradnak a pályán és próbálkoznak tovább, vagy rendelkeznek B tervvel? Emellett azon is érdemes gondolkodni, hogy ezek a nehézségek mennyire befolyásolják a továbbtanulási döntést a szakgimnazisták körében.

II. A kutatás bemutatása

A zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákoknak pályaválasztásuk során több kihívással és lehetőséggel is szembe kell nézniük. Gondolhatunk itt a képzés összetételére, a zenei és a közismereti tárgyak összehangolására, a felsőoktatásba történő felvételre, az arra való felkészülésre, vagy esetleg különböző foglalkozási ártalmakra. A pályaválasztáson belül kifejezetten a munkához köthető érdeklődést, illetve a különböző érdeklődési területek elemzését tartottam fontosnak, így ez alapján láthatjuk, hogy milyen területek jelennek meg a művészet mellett.

Kutatásomban pedig a zenész diákok pályaválasztási terveit vizsgálom, mind a munkával kapcsolatos érdeklődésük, illetve a különböző érdeklődési területeik segítségével. Emellett kitérek majd a kutatásomban arra is, hogy milyen különbségeket, illetve hasonlóságokat véltem felfedezni a különböző osztályok és szakirányok között.

A kutatásom módszere a kérdőív, amelynek segítségével olyan zeneművészeti szakgimnáziumokat vizsgáltam, ahol megjelenik mindegyik szakirány, azaz a klasszikus zene, régizene, népzene, és jazz. Négy iskola segítségét kérhettem ebből a szempontból, így a tanulók válaszai a Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI-ből, a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnáziumból, Az SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnáziumból, és a Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnáziumból érkeztek.

A kérdőívemben kitérek különböző háttérváltozókra is, mint például a nem, lakóhelyük típusa, életkor, évfolyam, és tagozat. Emellett rákérdezek a szabadidős tevékenységeikre, illetve arra is, hogy a pályaválasztási tervik milyen irányokba mutatnak. Központi szerepben a Bognar-féle munkaérdeklődés kérdőív áll, amely segít abban, hogy megállapítsam azt, hogy a tanulók milyen típusba sorolhatók a munkához köthető érdeklődésük alapján. A kérdőívem másik összetevője az érdeklődési területek, amely szintén különböző típusokba sorolja a diákokat olyan tevékenységek alapján, amelyeket szívesen végeznek. A kérdőívemre 100 válasz érkezett, amelyeket diagramok és táblázatok segítségével fogok elemezni a szakdolgozatom további részeiben.

II.1 Kérdésfelvetések

Kutatásom céljaként azt határoztam meg, hogy minél több kérdésemre választ tudjak adni a kérdőívem segítségével. Ebben a fejezetben a felmerülő kérdéseimet szeretném ismertetni, amely a hipotéziseim alapja is.

Elsősorban szerettem volna választ kapni arra, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok pályaválasztási tervei milyen irányokba mutatnak? Vannak-e terveik, és ha vannak, azok a zene irányába, vagy esetleg másfelé mutatnak? Ehhez szorosan kapcsolható kérdésem, hogy vajon a zene és művészet iránti érdeklődésük mellett megjelennek-e más érdeklődési területek is?

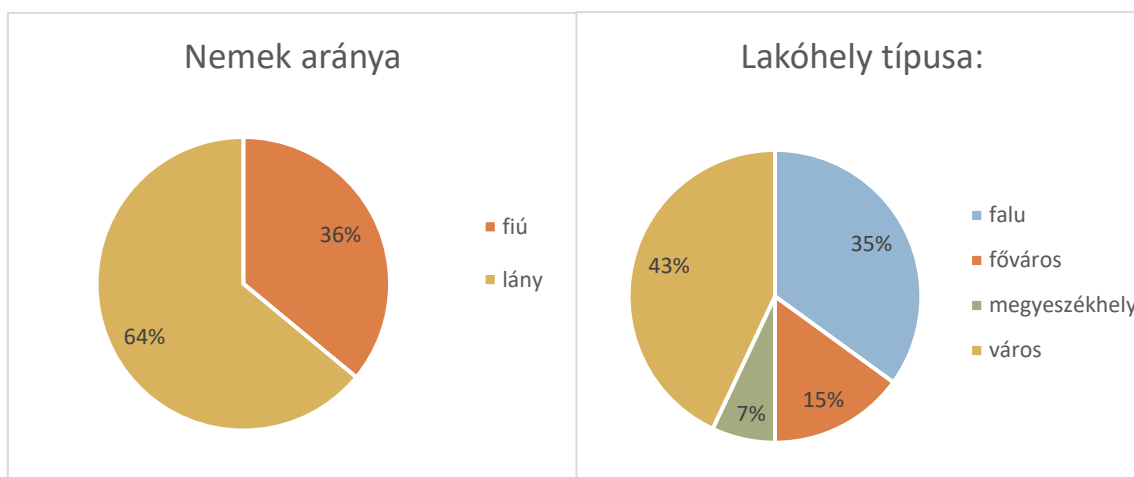
Végül szeretném megvizsgálni, hogy milyen hasonlóságokat, vagy eltéréseket találhatok a három szakirányon belül (klasszikus zene, népzene, jazz) tanuló diákok érdeklődése és az érettségi utáni tervek között. Emellett fontosnak tartom azt is szem előtt tartani, hogy az évfolyamok közötti esetleges különbségeket, vagy hasonlóságokat is felfedezzük.

II.2 A kutatás hipotézisei

1. Azt feltételezem, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok pályaválasztásuk során a zene iránti domináns érdeklődésük mellett számításba vesznek más lehetőségeket, és megjelennek más érdeklődési területek is.
2. Azt feltételezem, hogy a különböző szakirányokon (klasszikus, népi, jazz) tanuló diákok munkaérdeklődése szignifikáns mértékben különbözik egymástól.
3. Azt feltételezem, hogy minél magasabb évfolyamot vizsgálunk, annál nagyobb arányban találunk olyan tanulókat, akiknek érettségi után nem zenével kapcsolatos tervei vannak.

II.3 A kutatás eredményeinek bemutatása

Kutatásom eredményeinek a bemutatását elsősorban azzal kezdeném, hogy egy átfogó képet alkossak a kérdőívem válaszadóiról, a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákokról. Első lépésben kiemelném a nemek, és a lakóhelyük típusának arányait.

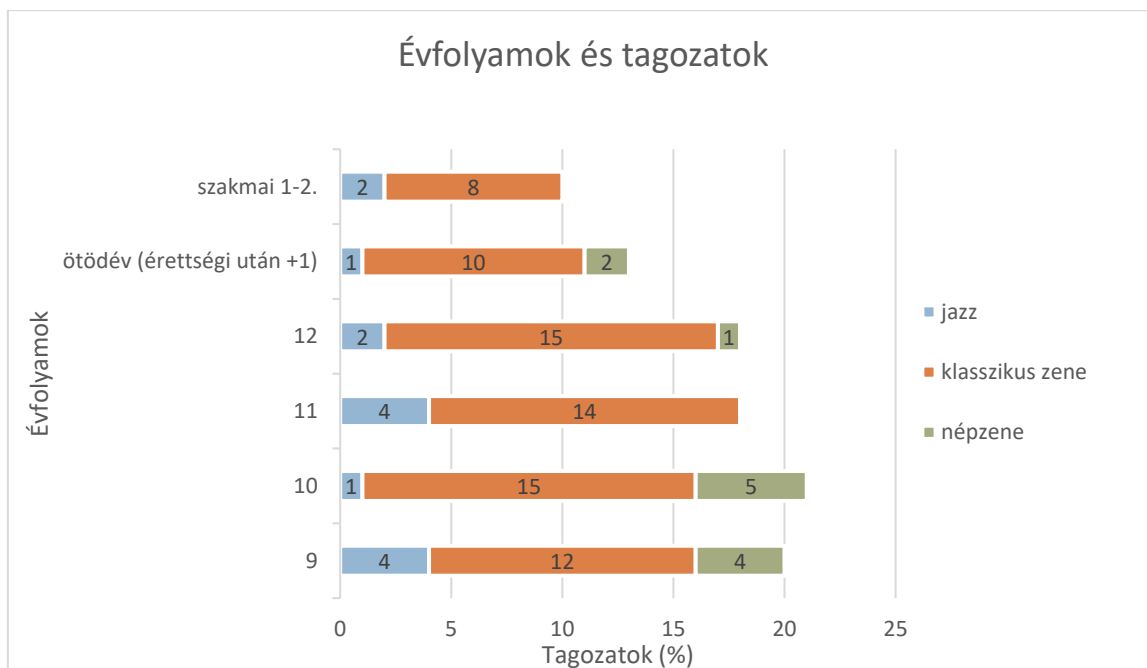
1. diagram: A zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok nemének és lakóhelyük típusának eloszlása

A fenti adatok alapján láthatjuk, hogy a kérdőívet kitöltő zenész diákok 64%-a lány és 36%-a fiú. Egy zeneművészeti szakgimnáziumban megjelenő korosztályra való tekintettel a legfiatalabb 14 éves, a legidősebb pedig 23 éves, a válaszadóim így helyezkednek el a két adat között. A diákok lakóhelyének típusát tekintve elmondhatjuk, hogy 43% városból, 35% faluról, 15% a fővárosból, és 7% megyeszékhelyről származik.

A válaszaim négy zeneművészeti szakgimnáziumból érkeztek be, így eloszlásuk szerint a Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI-ből a válaszok 48%-a, A Budapesten található Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnáziumból a válaszok 24%-a, a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnáziumból és a SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnáziumból a válaszok 14-14%-a érkezett be.

Zeneművészeti szakgimnázium neve	Százalék
Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI	48%
Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerészképző Gyakorló Szakgimnázium	24%
Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnázium	14%
SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnázium	14%

2. táblázat: A zeneművészeti szakgimnáziumok eloszlása

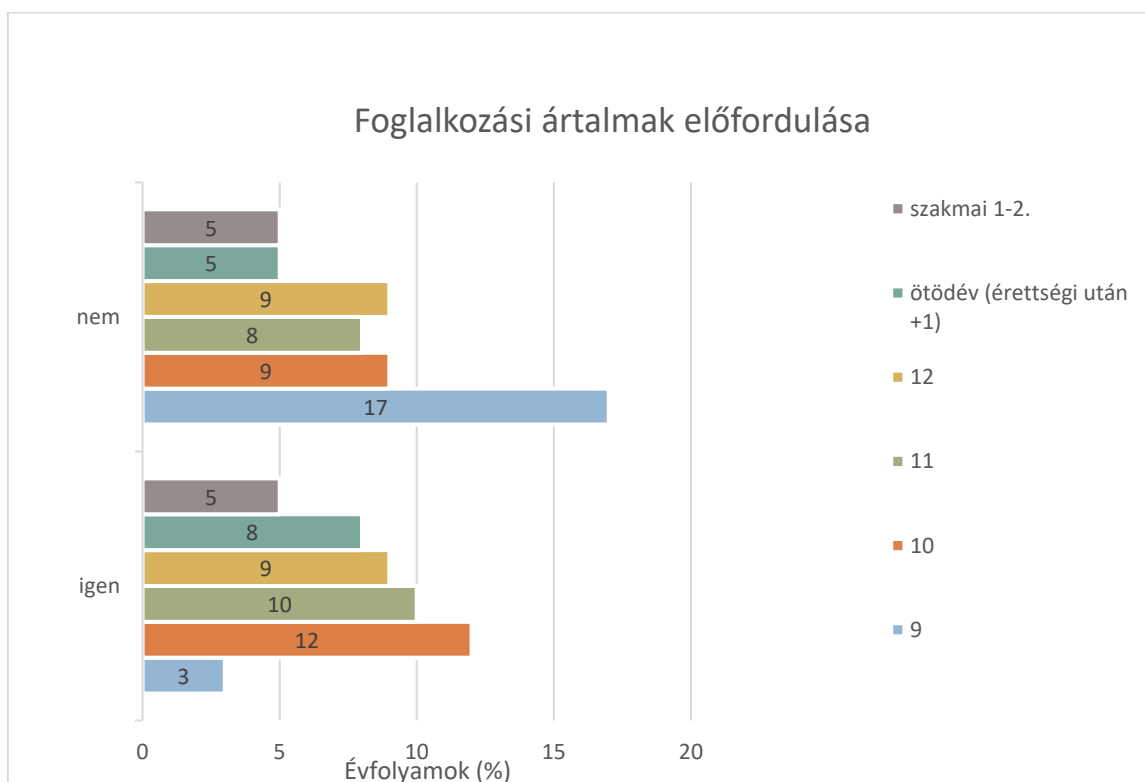
2. diagram: Évfolyamok és tagozatok eloszlása

Kutatásomban az évfolyamok és a három tagozat közötti eloszlások a fent látható diagramon láthatók. Fontosnak tartottam megvizsgálni az összes évfolyamot és mind a három tagozatot az esetleges hasonlóságok, illetve különbségek felfedezéséhez, amelyeket a későbbiekben fogok elemezni.

Az eredményeim szerint a 9. osztályos tanulók a kitöltőim 20%-át teszik ki, az osztályon belül 4% jazz, 12% klasszikus zene, és 4% népzene tagozaton tanul. A 10. osztályosok a 21%-át teszik ki, ezen belül 1% jazz, 15% klasszikus, és 5% népzene tagozatos. A 11. osztály 18%, amelynek az összetétele 4% jazz és 14% klasszikus zene, ebből az évfolyamból hiányoznak a népzeneészek. 12. osztályban a 18% 2% jazz, 15% klasszikus zene, és 1% népzene eloszlásban mutatkozik meg. Az érettségi utáni képzéseken belül az ötödév 13%-t tesz ki, amely elosztva 1% jazz, 10% klasszikus, és 2% népzene tagozatos tanulót jelent. Végül a szakmai 1-2. osztály a válaszadóim 10%-a, ezen belül a tagozatok szerinti eloszlás 2% jazz és 8% klasszikus zene.

A diagramon és a leírás alapján azt a következtetést vontam le, hogy egy ilyen zeneművészeti szakgimnázium tanulóinak több, mint a fele klasszikus zenész tagozaton tanul. A válaszadóimnak összesen a 74%-a tanul klasszikus zene tagozaton valamilyen hangszeren. Második helyen áll a jazz zene tagozat 14%-kal, és csak ezután a harmadik helyen található a népzene tagozat, amely 12%-ot tesz ki.

Érdekesképpen szeretném azt is leírni, hogy kutatásomban a tagozatokon belül milyen szakok, illetve hangszerek jelentek meg. Az előző bekezdésben látható, hogy klasszikus zenész tagozaton tanulnak a legtöbben, ezért ezen belül jelenik meg a legtöbb szak. A klasszikus zene tagozaton megjelenő szakok a következők: blockflöte, cimbalom, cselló, csembaló, fagott, furulya, fuvola, szaxofon, gitár, gordonka, hegedű, klarinét, brácsa, zongora, kürt, magánének, nagybőgő, oboa, orgona, szolfézs-zeneelmélet, trombita, zeneszerzés. Népzene tagozaton jellemző szakok a cimbalom, citera, furulya, klarinét, hegedű, és népi ének. Jazz zene tagozaton megjelent a dob, jazzének, gitár, zongora, és szaxofon szak is.

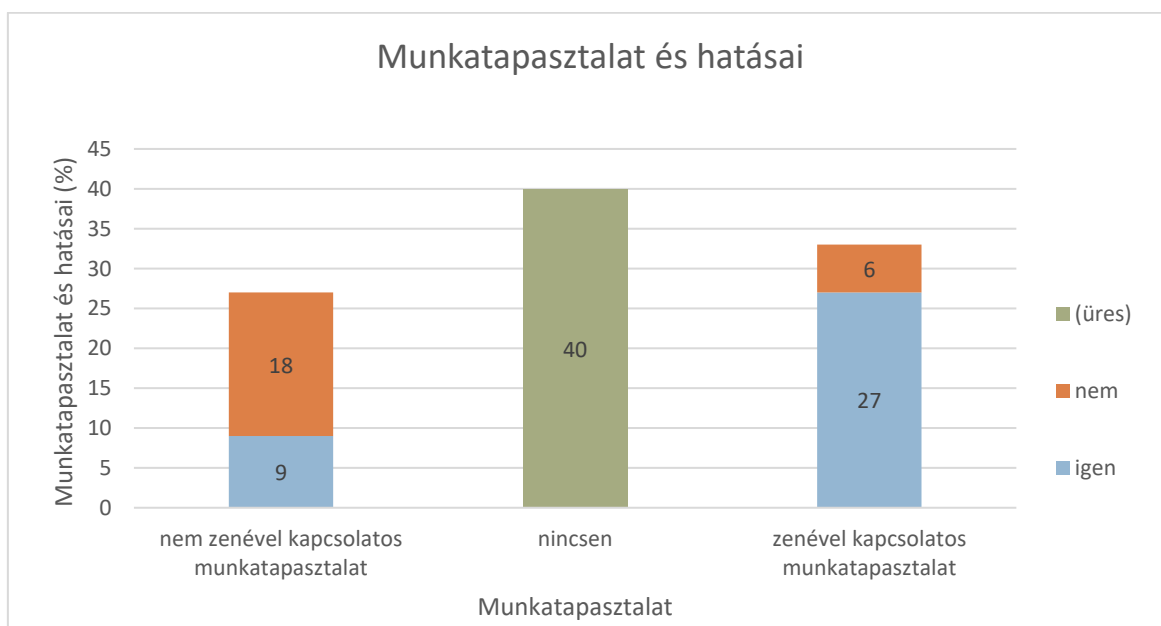

3. diagram: Foglalkozási ártalmak előfordulása az egyes évfolyamokon

Azt írja (Pásztor, 2007) a foglalkozási ártalmak előfordulásáról, hogy a 15-25 év közötti fiatalok, lényegében a szakgimnazista és egyetemista korosztály 56%-a tapasztalt már egészségügyi problémát. Az általam vizsgált 14-23 év közötti zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákok 47%-a találkozott már valamilyen gyakorlásból adódó egészségügyi problémával, foglalkozási ártalommal.

Amikor először elkezdtem gondolkodni a foglalkozási ártalmakon, akkor az volt az első feltételezésem, hogy minél alacsonyabb évfolyamon tanul valaki, annál nagyobb számban fordul elő. Ezt azért is feltételeztem, mert a tanulmányaik megkezdésekor még nem ismerik

azokat a módszereket, amelyeket a foglalkozási ártalmak kialakulásának megelőzésére, vagy kezelésére lehetne használni, mint például a Kovács-módszer. Ennek ellenére a diagramon látszik, hogy a 9. osztályosok között nagyobb arányban található olyan diákok, akik nem tapasztaltak még magukon ilyen problémát. A 10. a 11. osztályban és ötödéven jellemzőbb a foglalkozási ártalmak megjelenése, a 12. osztályban és a szakmai 1-2. évfolyamon fele-fele arányban fordul elő.

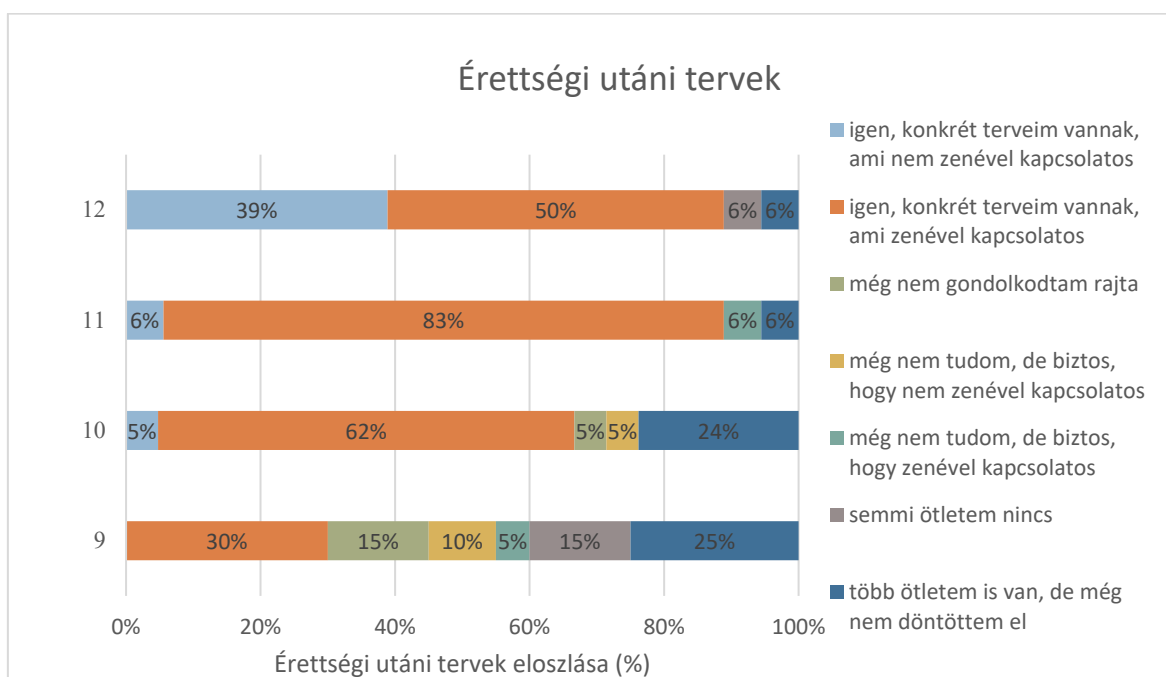
4. diagram: A diákok munkatapasztalata és annak hatása a pályaválasztási tervekre

Fontosnak tartottam megkérdezni a zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákoktól, hogy van-e valamilyen munkatapasztalatuk, illetve azt is, hogy a munkatapasztalatuknak van-e valamilyen hatásuk a pályaválasztási terveikre nézve. Ahogy (Szilágyi, 2007) is megfogalmazza, ezek a diákok a felfedezés stádiumában vannak, és ez azt jelenti, hogy ebben az időszakban a fiatalok minél több területen kipróbálják magukat. Gondolhatunk itt az iskolai, vagy szabadidős tevékenységekre, mert fontos az, hogy minél több szerepben kipróbálják magukat. Ennek köszönhetően egyre tudatosabban figyelembe veszik a realisabb elemeket is. Erre az időszakra jellemző még az, hogy megismerkednek a szakmai lehetőségekkel, emellett fontossá válik az önismeret. Fontos tényezője ennek a stádiumnak, hogy megjelennek az iskolai tapasztalatok, a szabadidős tevékenységek és a nyári munkavállalási élmények.

Kutatásom esetében a válaszadóim 40%-a azt a választ adta, hogy nincsen semmilyen munkatapasztalata. A maradék 60% rendelkezik valamilyen munkatapasztalattal. Az eloszlás szerint 27% rendelkezik olyan munkatapasztalattal, amely nem zenével kapcsolatos.

Ez a típusú munkatapasztalat 18%-ban nincs, és 9%-ban hatással van a diákok pályaválasztási terveire. A diákok 33%-a rendelkezik olyan típusú munkatapasztalattal, amely zenével kapcsolható össze, ez pedig a pályaválasztási tervekre 6%-ban nincs hatással, és 27%-ban hatással van.

A szabadidős tevékenységek is rendkívül fontosak a pályaválasztás szempontjából, ezért a diákokat megkérdeztem arról is, hogy milyen tevékenységeket végeznek szívesen ebben az időben. Gyakori volt az a válasz a diákok körében, hogy ezt a szabadidőt leginkább a hangszerükön való gyakorlással, zenéléssel töltik. Érkezett olyan válasz is, amiben a tanuló megfogalmazta, hogy a „gyakorlás (nem teljesen szabadidő, tekintve, hogy ez a szakmám, de részben annak minősíthető)” vagy „kevés szabadidőm van, általában gyakorlok” vagy „gyakorlás miatt nincs sok szabadidőm”. A válaszok között sok esetben megjelent még a zenehallgatás, pihenés, szabadban történő tevékenységek, különböző sportok, művészeti tevékenységek, barátokkal és családdal történő időtöltés, olvasás, és szórakozás is.

5. diagram: A zeneművészeti szakgimnáziumban lévő évfolyamok és pályaválasztási terveik

A fent látható diagramon láthatjuk az érettségi utáni tervek és az évfolyamok viszonyát. A kérdésem által a diákok kiválaszthatták, hogy milyen tervekkel rendelkeznek az érettségi utáni időszakra. Kíváncsi voltam, hogy vannak-e konkrét terveik, ötleteik, amelyeken gondolkodtak már, illetve ezen belül az is érdekes lehet, hogy zenével vagy nem zenével kapcsolatosak a tervek és ötletek.

A diagramon látható, hogy a 9. osztályos tanulók között a válaszok nagyon változatosak és sokszínűek. Ennek az osztálynak konkrét tervek szempontjából mindössze 30%-a mutatkozott meg, amely a zenével kapcsolatos. A zeneművészeti szakgimnáziumban tanulmányaikat megkezdő diákok körében az is megállapítható, hogy érződik egyfajta bizonytalanság, illetve az is, hogy nem köteleződnek el egyik irányban sem. Az osztály 15%-a még nem gondolkodott az érettségi utáni tervein, 10% még nem tudja pontosan, de abban biztos, hogy nem zenei irányban megy tovább, 5% nem tudja még, de biztos, hogy zenei pályán tanulna tovább, 15%-nak semmi ötlete nincsen, 25%-nak pedig több ötlete is van, de nem sikerült még döntést hozniuk.

A 10. osztályos tanulóknál már azt láthatjuk, hogy egyre inkább kezd kialakulni az elképzelésük a továbbtanulásról, ugyanis az osztályból 5% válaszolta azt, hogy nem zenével kapcsolatos, illetve 62% azt, hogy zenével kapcsolatos konkrét terve van. 5-5% még nem gondolkodott rajta, vagy nem tudja, de biztosan nem zenei irányban tanulna tovább. 24%-nak pedig több ötlete is van, de még nem döntötték el mit szeretnének pontosan.

Ahogy egyre magasabb évfolyamot vizsgálunk, annál nagyobb az aránya a konkrét terveknek. A 11. osztályban látható leginkább az, hogy az érettségi utáni tervek szempontjából egyre jobban elköteleződnek a zene mellett. A 11. osztályosok közül 6% rendelkezik olyan konkrét tervekkel, amelyek nem zenéhez köthetők és 83% rendelkezik olyan konkrét tervekkel, amelyek zenével kapcsolatosak. A maradék 6-6% biztosan zenei irányú tervekkel rendelkezik, de még nem tudja biztosan, vagy több ötlete is van, de még nem sikerült döntenie.

Az érettségiző osztályban is fedezhetünk fel érdekességeket, mert a többi osztályhoz viszonyítva jóval nagyobb azoknak a diákoknak a száma, akiknek olyan konkrét érettségi utáni terveik vannak, amelyek nem zenével kapcsolatosak, és ezek a diákok a 12. évfolyam 39%-át teszik ki. Zenével kapcsolatos konkrét tervekkel rendelkezik 50%, és 6-6% semmilyen ötlettel nem rendelkezik, vagy több ötlete is van, de még nem döntött az érettségi utáni terveiről.

Érdeklődési típusok	Helyezések (%)				
	1.	2.	3.	4.	5.
Irányító	30	18	24	21	7
Újító	10	24	35	27	4
Módszeres	33	32	13	15	7
Tárgyias	7	8	5	12	68
Szociális	20	18	23	25	14

3. táblázat: A zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok munkához köthető érdeklődésének típusai

A Bogнар-féle munkához köthető érdeklődést felmérő kérdőívnek segítségével megtudtam kérdezni a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákokat, hogyan képzelik el a munkával való kapcsolatukat. Ez a kérdőív 50 állítást tartalmaz, amelyek alapján a kitöltő eldöntheti, hogy ezek az állítások 1-től 5-ig mennyire jellemzőek rá. Az eredmények között 5 érdeklődéstípus szerepel: az irányító, újító, módszeres, tárgyias, és szociális típus. A kérdőívben egy érdeklődéstípushoz 10 állítás köthető.

A fent látható táblázat azt jelöli, hogy ezek az érdeklődési típusok hányadik helyen végeztek a zenész diákok körében. Az eredmények bemutatását azzal kezdeném, hogy leírom, hogy a kérdőívemet kitöltők között egy-egy érdeklődés típus milyen arányban végzett az első helyen, ebből megállapítva, hogy melyik típus a legjellemzőbb a zenészekre.

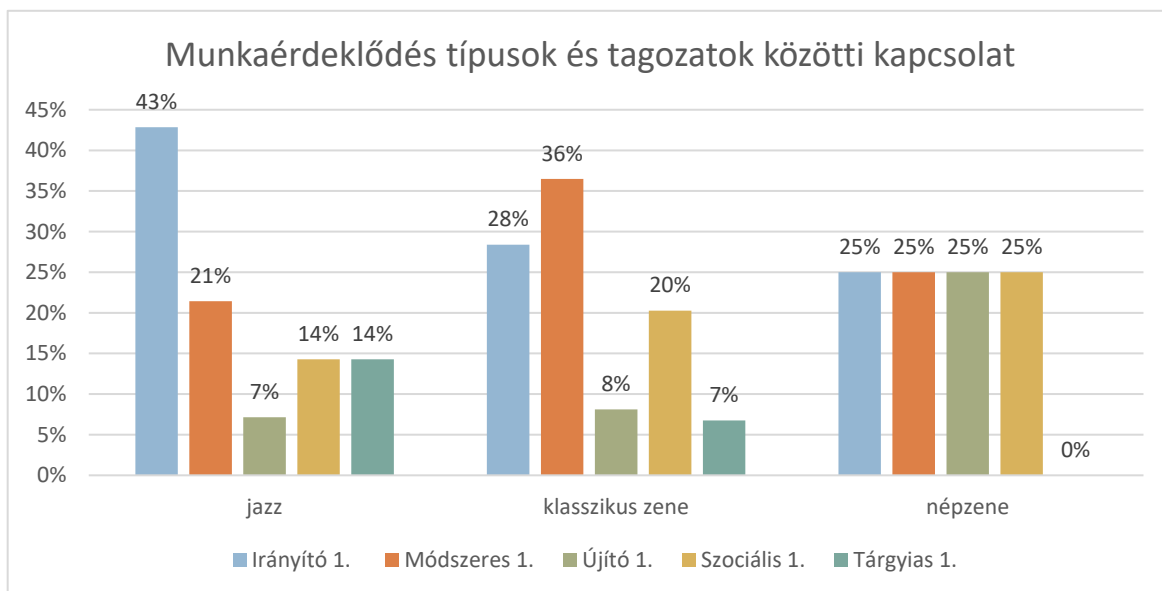
A fenti táblázat szerint a válaszadóim 33%-nak jött ki eredményül első helyen az, hogy a módszeres típusba tartoznak. A munkához köthető érdeklődésük és a típus leírása alapján ők azok az emberek, akik szeretnek világos, szervezett szabályok és módszerek alapján dolgozni, illetve ez feltétel ahhoz, hogy igazodni tudjanak hozzájuk. Azt a munkát szeretik, ahol más felelőssége a felügyelet, illetve az irányítás is. Addig foglalkoznak egy bizonyos feladattal, amíg azt be nem fejezik, emellett szeretik azt a munkavégzést, ahol elkerülhetik a problémás helyzeteket és a megszokott körülmények között végezhetik a munkájukat.

A válaszadóim további 30%-nak végzett első helyen az irányító/direktív típus. Azok a személyek, akik ebbe a típusba sorolhatók szeretnek felelősséget vállalni bizonyos dolgokért, emellett szeretik ellenőrizni valaminek a menetét. Olyan munkát végeznek szívesen, amely összekapcsolható a döntéshozatallal, más munkájának az irányításával, szervezésével, parancsok és utasítások kiosztásával. Fontos jellemzőjük még az önállóság és a függetlenség.

Következő típus a szociális típus, amely a válaszadóim 20%-át érinti az első helyen. A szociális típusba tartozó személyek legfontosabb jellemzője, hogy szeretnek emberekkel foglalkozni. Az emberekkel való foglalkozáson belül azt is ki kell emelnem, hogy szívesen gondoskodnak másokról, és segítenek mások problémáinak a megoldásában. Szeretnek csapatban, másokkal együtt dolgozni, és nem jelent problémát számukra az együttműködés.

A következő típus már kevésbé jellemző a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákokra, ugyanis 10%-nak jött ki eredményül első helyen az újító típus. Ebbe a típusba tartozó személyekhez rendkívül közel áll a megfigyelés, és szeretnek kísérletek alapján eljutni egyes megoldásokhoz. A megoldásokhoz való eljutáshoz a pillanatnyi információk is nagyon fontosak számukra. Könnyen alkalmazkodnak a változásokhoz. Jellemzőjük még az is, hogy szeretik a tudományos témákat.

Az első helyen végzet típusok között a legkisebb százalékot a tárgyias típusba tartozó diákok szerezték, amely 7%-ot jelent. A tárgyias típusba tartozó személyek azt a munkát szeretik, ahol gépekkel és szerszámokkal lehet dolgozni. Szeretnek megjavítani dolgokat, illetve új eszközöket létrehozni. Fontosnak tartják az összhang szempontjából az anyagot és az elkészítés módját. Emellett fontos számukra az is, hogy bizonyos dolgok hogyan is működnek.

6. diagram: A munkával kapcsolatos értékek típusai és a zeneművészeti szakgimnáziumokban lévő tagozatok kapcsolata

Kutatásomban leginkább arra voltam kíváncsi, hogy milyen hasonlóságokat, illetve különbségeket fedezhetek fel a három tagozat között. A fenti diagramon az látható, hogy az egyes tagozatokon tanuló diákok milyen arányban oszlanak el a munkaérdeklődésük szempontjából.

Az eredményeim alapján azt a következtetést vontam le, hogy azok a diákok, akik jazz zenét tanulnak nagyobb arányban az irányító típusba tartoznak. A kérdőívben szereplő állítások alapján ők azok a személyek, akik olyan foglalkozást szeretnének, ahol a felelősség a kezükben van, mind a döntéseik meghozataláért, mind a saját tevékenységeik megszervezéséért, úgy ahogyan ők jónak látják. Sikeresen rá tudják venni az embereket arra, amit akarnak, és szeretnek magukra vállalni dolgokat, amelyeket el is végeznek. Jobban szeretnek irányítani egy csoportot, mint pusztán a tagja lenni, és ebben örömet is lelik. Olyan állást szeretnének, ahol megtervezhetik, irányíthatják és ellenőrizhetik más dolgozók tevékenységét, illetve szeretnének felelősek, lenni egy tervezetért, vagy tevékenységért, amelyben a megoldáshoz fontosnak tartják a különböző apró részleteket is.

Azokra a zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákokra, akik klasszikus zenét tanulnak, leginkább a módszeres típus jellemző a diagram alapján. Az állítások közül rájuk vonatkozik az, hogy szeretnek hosszú időn keresztül ugyanazzal a munkával foglalkozni, illetve szeretnek befejezni egy munkát, mielőtt a következőbe belefognának. Olyan munkát szeretnének, ahol egyenletes ütemben, és előírt megoldások alapján dolgozhatnak egész nap. Emellett ha mégis valamilyen tervet, vagy feladatot készítenek, azt óvatosan és lépésenként végzik. Olyan állást szeretnének, ahol mindig tudják mit várnak el tőlük, illetve közvetlenül ellenőrzik és minősítik a munkájukat. Jellemző még rájuk, hogy nem jelent számukra problémát a parancsok elfogadása.

A népzenei szakokon tanuló diákok munkához köthető érdeklődésében azt mondhatjuk, hogy az irányító, a módszeres, az újító, és a szociális típusok egyenlő arányban jellemzőek rájuk az első helyet betöltő típusok tekintetében. Az irányító és a módszeres típust a fenti részekben jobban kifejtettem, ezért ebben a bekezdésben a további rájuk jellemző típusokat szeretném bemutatni a kérdőívben szereplő állítások mentén. Az újító típusba sorolható diákok szeretik mélyen megismerni a dolgokat a problémamegoldás érdekében. Azokat a tevékenységeket szeretik, amelyek lehetőséget adnak próbatételre, vagy megmérettetésre valamilyen módon. Nagyon kedvelik azokat a könyveket és TV műsorokat, amelyek tudományos témákról szólnak, mint például a csillagászat és a biológia. A problémáikat saját maguk oldják meg különböző módszerekkel, és a saját ötleteik alapján terveznek, dolgoznak. Olyan munkát részesítenek előnyben, ahol valamilyen technikai munka részeként matematikai számításokat végezhetnek, és ahol sok dologról kell gondolkodniuk. Munkájuk során szeretnének kutatási terveken dolgozni. Olyan tervezeteken szeretnének dolgozni, amely lehetővé teszi azt, hogy új tényeket vagy gondolatokat

fedezzenek fel. A szociális típusba tartozó diákok olyan állást szeretnének, ahol interjúkat készíthetnek az emberekkel, hogy megtudják a véleményüket bizonyos dolgokról vagy eseményekről. Szeretik az emberek gondját viselni, és képesek olyan embereken segíteni, akik nyugtalanok vagy feldúltak, vagy esetleg betegek. Szeretnek segíteni a barátaiknak a problémáik megoldásában. Könnyűnek találják az emberekkel való közös munkát és az együttműködést. Olyan munkát szeretnének, amely a szociális helyzet javulását segíti elő, illetve ahol egész nap emberekkel kell foglalkozni. A népzeneészek körében a tárgyias típus egyáltalán nem jelent meg első helyen.

A tárgyias típus áll a legmesszebb a zenei pályától, mégis voltak olyan diákok két tagozaton is, akiknek eredményül ez a típus került első helyre. Az állítások között az szerepelt, hogy szeretnek megjavítani és létrehozni dolgokat. Szeretnek szerszámokkal és gépekkel, vagy technikai eszközökkel dolgozni. Olyan foglalkozást szeretnének, ahol egész nap gépeket kell vezérelni és figyelni, és ahol felelősséget vállalhatnak a berendezések és gépek működéséért. Szeretnek a két kezükkel dolgozni, és olyan dolgokat csinálni, mint például az autószerelés, vagy varrás. A TV műsorokból vagy könyvekből szeretik kitalálni, hogy a dolgok hogyan készülnek és működnek. Előnyben részesítik azt a munkát, ahol anyagokkal kell dolgozni, mint a fa, kő, agyag, textil, vagy fém. Inkább gépekkel, vagy tárgyakkal dolgoznak, mint emberekkel. Olyan elfoglaltságokat szeretnek, amit egyedül végezhetnek, mint a modellek készítése, régi bútorok felújítása, kertészkedés, vagy fotók előhívása.

Az irányító típus leginkább a jazz tagozaton tanuló diákokra volt jellemző, amely a tagozat 43%-t érinti. A klasszikus zene tagozat 28%-a, és a népzene tagozat 25%-a sorolható még ebbe a típusba. A módszeres típus a klasszikus zene tagozaton érvényesül a leginkább, amely 36%, népzene tagozaton 25%, jazz tagozaton pedig 21%. Az újító típus a népzeneészekre a legjellemzőbb 25%-kal, viszont a többi tagozaton már nem érvényesül annyira, ugyanis a klasszikus zenészek körében 8%, és jazz zenészek körében 7% az eredmény. A szociális típus a népzene tagozaton érvényesült a legjobban 25%-kal, klasszikus zene tagozaton 20%-kal, és jazz tagozaton 14%-kal. Ami számomra nagyon meglepő volt az az, hogy a tárgyias típus a jazz zenészek 14%-nál, klasszikus zenészek 7%-nál volt jellemző, amíg a népzeneészeknél senki nem tartozik ebbe a kategóriába első helyen. Érdekes még az is, hogy a népzeneészeknél ennyire egyenlő arányban oszlik el a módszeres, újító, irányító és szociális típus.

Érdeklődési területek	Helyezések (%)									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Művészeti	49	18	13	12	4	2	1	1	0	0
Sport	33	34	18	9	3	2	0	1	0	0
Humán	20	25	26	14	7	6	2	0	0	0
Vezetés	6	15	16	26	20	11	5	1	0	0
Adminisztráció	5	5	11	18	29	17	11	3	1	0
Technikai	5	9	7	18	15	26	14	5	0	1
Közlekedési	4	2	8	8	12	21	20	15	10	0
Elméleti	3	4	8	16	21	15	15	11	7	0
Kereskedelmi	7	3	6	8	26	25	19	5	1	0
Természettudományi	17	21	26	21	6	5	3	1	0	0

4. táblázat: A zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok érdeklődési területeinek az eloszlása

Kutatásom másik nagyobb eleme az érdeklődési területek kérdőív, melynek segítségével a zeneművészeti szakgimnáziumok tanulói 50 állításon keresztül eldönthetik, hogy melyik állítás mennyire jellemző rájuk. Az állítások tíz érdeklődési területet fednek le: a művészeti, sport, humán, természettudományi, kereskedelmi, vezetés, technikai, adminisztráció, közlekedési, és elméleti.

A fent látható táblázat azt mutatja, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok érdeklődési területei milyen arányban jellemzőek rájuk, és hogyan érvényesülnek egymáshoz képest. Több helyen is azért látható a 0, mint érték, mert egyes érdeklődési területek nem kaptak olyan helyezést. Ez úgy volt lehetséges, hogy a diákoknál az érdeklődési területek valamilyen szinten fedték egymást és volt olyan, amelyik azonos értéket kapott, így azonos helyezést ért el a sorrendben. Ennek a korosztálynak az érdeklődését (Kenderfi, 2011) szerint általánosságban széles körűnek és sok irányúnak jellemezhetjük, és az érdeklődési irányok és területek között találhatunk egy, vagy több dominánsabbat.

A zeneművészeti szakgimnáziumokban tanulók körében természetesen a művészeti érdeklődési terület az elsődleges. A válaszadóimnak közel a felét, 49%-át teszik ki azok a diákok, akiknek az érdeklődésük első helyén a művészeti érdeklődési terület áll. A kérdőívben szereplő állítások közül szívesen játszanak hangszeren, vagy énekelnek. Nem okoz számukra gondot, hogy színpadon szerepeljenek. Közel állnak hozzájuk az olyan

tevékenységek, mint a rajzolás, festés, vagy fényképezés. Szívesen szerepelnek színdarabban, vagy írnak egy verset, novellát, vagy terveznek egy ruhát.

Az érdeklődési területek rangsorában második helyen a sport következett, miszerint a diákok 34%-a az érdeklődésük szempontjából sorolható ide. Azok az emberek, akik érdeklődnek a sport terület iránt, szívesen végeznek különböző sporttevékenységeket, mint a túrázás, kirándulás, sétálás, lovaglás, focizás, úszás, táncolás stb. Ennek fényében szeretnek olyan tevékenységeket végezni, amelyek testi erőt igényelnek.

A következő érdeklődési terület a humán és a természettudományi terület, amely a válaszadóim 26-26%-nál végzett harmadik helyen, így elérve itt a legmagasabb értéket. Meglepő volt számomra, hogy a sport megelőzte a humán területet, mert a nagy szakmacsoportokból kiindulva mind az előadóművészet, mind a művészetközvetítés, vagy a zenepedagógia a humán szakokhoz és területhez is kapcsolható. A kérdőívben megtalálható állítások szerint azok a személyek, akik érdeklődnek a humán terület iránt, szívesen végeznek olyan tevékenységeket, mint például a beteg emberek gondozása, nehézségekkel küzdő emberek segítése, vagy mese olvasása gyermekeknek. Ezek az emberek szívesen adnak tanácsot a hozzájuk fordulók számára, és szívesen tanítanak egy barátot is.

A természettudományi terület iránt érdeklődő személyek szívesen végeznek olyan tevékenységeket, mint például a természet megfigyelése, növények ültetése, kert gondozása, állatok etetése, gondozása, gyógyítása. Szeretnek a szabad levegőn lenni, és környezetvédelemmel foglalkozni, ugyanis ez is rendkívül fontos számukra.

A vezetés terület a negyedik helyen érte el a legmagasabb értéket, ez a diákjaim 26%-át érinti. Akik érdeklődnek iránta, azok szívesen vezetnek egy találkozót, vagy gyűlést. Ezeket a találkozót, összejöveteleket és rendezvényeket szívesen meg is szervezik. Szeretnek másokat felügyelni. A pénz megtakarítása és a befektetés fontos számukra, és a politikáról való vitatkozás sem okoz nekik gondot.

Azok a személyek, akik érdeklődnek az adminisztráció területe iránt, szívesen töltenek ki táblázatokat, vagy vesznek át üzeneteket telefonon. Szeretik rendezni a papírokat, rajzokat, kiszűrni a nyomdahibákat egy szövegből, vagy akár hivatalos leveleket írni. Ez az érdeklődési terület az ötödik helyen érte el a legmagasabb értéket, miszerint a válaszadóim 29%-a jelölte meg ezen a helyen.

Szintén ötödik helyen érte el a legmagasabb százalékot a kereskedelmi terület 26%-kal. Azok a személyek, akik a kereskedelmi terület iránt érdeklődnek, leginkább olyan tevékenységeket végeznek szívesen, ami például használt holmik kiárusításával, vagy értékesítésével, valamilyen árunak a beszerzésével, kapcsolatos. Szeretnek kereskedni és reklámozni, illetve holmikot csereberélni. Emellett nem jelentene gondot számukra az, hogy üzletvezetőkkel találkozzanak.

Az ötödik helyen meg kell említenem még az elméleti terület iránt érdeklődőket 21%-kal. Azok a személyek, akik érdeklődnek az elméleti terület iránt, szívesen végeznek olyan tevékenységeket, mint például a bolygók, vagy természeti jelenségek tanulmányozása, sakkozás, vagy logikai feladatok megoldása. Szeretik a természettudományos kísérleteket elvégezni, és a napenergiát tanulmányozni, vagy akár matematikai problémákat megoldani.

A technikai terület iránt érdeklődő személyek szívesen megjavítanak, terveznek, vagy egy motort fejlesztenek, gépeket működtetnek, vagy fémeket és nemesfémeket, akár fát megmunkálni, és bútort tervezni. Fontos számukra a pontos munkavégzés. Ez a terület a hatodik helyen ért el 26%-ot.

A közlekedési terület 21%-ot ért el a hatodik helyen. A közlekedési terület iránt érdeklődő egyének szívesen vezetnek gépjárművet, akár autóbust, kamiont, vagy targoncát is, emellett munkagépeket is szívesen kezelnek. Az autón keletkező kisebb hibákat szívesen kijavítják. Szeretnek utazni és autóstérképen tájékozódni, és a forgalom figyelése is érdekes lehet számukra.

Az eredményeim alapján azt a következtetést vontam le, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok körében az erősen érvényesülő művészeti érdeklődési terület mellett megjelennek más területek is. Nagyobb arányban megjelenő területek közé tartozik még a sport, a humán, és a természettudományi terület. Ilyen széles körű érdeklődés mellett a diákok valószínűleg kipróbálják magukat más területeken is a pályaválasztásuk során.

Érdeklődési területek	Helyezések (%)									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Művészeti	27	9	9	36	0	9	9	0	0	0
Humán	27	18	18	18	0	9	9	0	0	0
Sport	27	36	18	18	0	0	0	0	0	0
Természettudományi	9	55	0	9	9	9	9	0	0	0
Adminisztratív	9	18	18	18	27	9	0	0	0	0
Kereskedelmi	9	9	9	9	27	36	0	0	0	0
Közlekedési	9	0	0	9	18	18	27	18	0	0
Vezetés	0	9	45	36	9	0	0	0	0	0
Technikai	0	9	9	18	9	36	18	0	0	0
Elméleti	0	0	0	18	36	18	9	9	9	0

5. táblázat: A konkrét, de nem zenével kapcsolatos érettségi utáni tervekkel rendelkező diákok érdeklődési területeinek az eloszlása

Fontosnak tartom megemlíteni azoknak a diákoknak az érdeklődési területeit, akik konkrét, de nem zenéhez köthető tervekkel rendelkeznek. Ezeknek a diákoknak a körében feltűnő az, hogy a művészeti terület a negyedik helyen érte el a legmagasabb értéket 36%-kal. Érdekes még az is, hogy a természettudományi terület iránt elég magas arányban érdeklődnek, ez a diákoknak több, mint a felét érinti. A természettudományi terület második helyen a diákok 55%-ra vonatkozik, ezzel megelőzve a művészeti területet. A vezetés terület is előrébb helyezkedik el, mint a művészeti terület, ugyanis harmadik helyen a diákok 45%-át érinti, negyedik helyen pedig 36%-át, mint a művészeti terület.

Az érdeklődési területek és a pályaválasztási tervek összefüggései alapján arra a következtetésre jutottam, hogy azok a diákok, akik nem zenei irányban szeretnének továbbtanulni, sokkal több dominánsabb érdeklődési területtel rendelkeznek. Az eredményeim alapján leginkább a természettudományi, a sport, a humán, és a művészeti terület iránt érdeklődnek, de az adminisztratív a kereskedelmi, és a vezetés terület sem áll tőlük messze. Amelyek a helyezések végén helyezkednek el, az az elméleti, a technikai, és a közlekedési terület.

II.4 Hipotézisek megválaszolása

Első hipotézisemben azt feltételeztem, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok pályaválasztásuk során a zene iránti domináns érdeklődésük mellett számításba vesznek más lehetőségeket, és megjelennek más érdeklődési területek is. Kutatásom az érdeklődési területek kérdőív segítségével ezt a hipotézisemet megerősítette, ugyanis az eredményeim alapján a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok a művészeti rendkívül széles érdeklődési körrel rendelkeznek. Ebben az érdeklődési körben a legerősebb érdeklődést természetesen a művészeti terület kapta, de a sorrendben csak alig előzte meg a sport, a humán és a természettudományi területet. Alacsonyabb értékeket kapott a vezetés, adminisztratív, közlekedési, elméleti, kereskedelmi, és technikai terület, de a diákok egyiktől sem zárkóznak el látványosan.

Eredményeim között szerepel az is, hogy a nem zenével kapcsolatos érettségi utáni tervekkel rendelkező tanulók érdeklődési területei között sokkal több dominánsabbat lehet felfedezni. A dominánsabb érdeklődési területek közé sorolható a természettudományi, a sport, a humán, és a művészeti terület. A rangsorban a művészeti terület az előbb felsoroltak között kevésbé jellemző a diákok érdeklődésére az nem zenei érettségi utáni tervek tekintetében.

Második hipotézisemben azt feltételeztem, hogy a különböző szakirányokon (klasszikus, népi, jazz) tanuló diákok munkaérdeklődése szignifikáns mértékben különbözik egymástól. Az eredményeim alapján azt a következtetést vontam le, hogy azok a diákok, akik jazz zenét tanulnak nagyobb arányban az irányító típusba tartoznak. Ők azok a személyek, akik szeretnek felelősséget vállalni bizonyos dolgokért, és ellenőrizni a menetüket. Szervezéssel, döntéshozatallal, más munkájának szervezésével, parancsok és utasítások kiosztásával összekapcsolható munkát végeznek szívesen. Jellemzőjük még az önállóság és a függetlenség.

Azokra a zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diákokra, akik klasszikus zenét tanulnak, leginkább a módszeres típus jellemző az eredményeim alapján. A módszeres típusba tartozók szeretik, ha a szabályok világosak és a módszerek is szervezettek, így tudnak igazodni hozzájuk. Azt a munkát szeretik, ahol mások irányítanak, máshoz tartozik a felügyelet. Addig foglalkoznak a feladattal, amíg azt be nem fejezik. Szeretik a megszokott munkavégzést, emellett kerülnek a problémás helyzeteket.

A népzenei szakokon tanuló diákok munkához köthető érdeklődésében azt mondhatjuk, hogy az irányító, a módszeres, az újító, és a szociális típusok egyenlő arányban jellemzőek rájuk az első helyet betöltő típusok tekintetében. Az újító típusba tartozókhöz közel áll a megfigyelés, illetve a megoldáshoz szeretnek kísérletek alapján eljutni. A pillanatnyi információk is fontosak a megoldáshoz való eljutáshoz. Elmondható róluk az is, hogy szeretik a tudományos témákat. Könnyedén alkalmazkodnak, ha valami változik. A szociális típusba tartozók szeretnek emberekkel foglalkozni. Szívesen gondoskodnak másokról, vagy segíteni mások problémáinak a megoldásában. Szeretnek másokkal együtt dolgozni, számukra nem probléma az együttműködés

Harmadik hipotézisemben azt feltételezem, hogy minél magasabb évfolyamot vizsgálunk, annál nagyobb arányban találunk olyan tanulókat, akiknek érettségi után nem zenével kapcsolatos terveik vannak.

A 9. osztályosok körében nagyon sokszínű választ kaptam, de zenével kapcsolatos konkrét tervek szempontjából mindössze 30%-nál mutatkozott meg ez az eredmény. Azt a következtetést vontam le, hogy a zeneművészeti szakgimnáziumban tanulmányaikat megkezdő diákok válaszai alapján az is megállapítható, hogy érződik egyfajta bizonytalanság, illetve az is, hogy nem köteleződnek el egyik irányban sem. Az osztály 15%-a még nem gondolkodott az érettségi utáni tervein, 10% még nem tudja pontosan, de abban biztos, hogy nem zenei irányban megy tovább, 5% nem tudja még, de biztos, hogy zenei pályán tanulna tovább, 15%-nak semmi ötlete nincsen, 25%-nak pedig több ötlete is van, de nem sikerült még döntést hozniuk.

A 10. osztályos tanulóknál már azt láthatjuk, hogy egyre inkább kezd kialakulni az elképzelésük a továbbtanulásról, ugyanis az osztályból 5% válaszolta azt, hogy nem zenével kapcsolatos, illetve 62% azt, hogy zenével kapcsolatos konkrét terve van. 5-5% még nem gondolkodott rajta, vagy nem tudja, de biztosan nem zenei irányban tanulna tovább. 24%-nak pedig több ötlete is van, de még nem döntötték el mit szeretnének pontosan. Ahogy egyre magasabb évfolyamot vizsgáltam, annál nagyobb arányban találtam konkrét tervekkel rendelkező diákokat.

A 11. osztályban látható leginkább az, hogy az érettségi utáni terveik szempontjából egyre jobban elköteleződnek a zene mellett. A 11. osztályosok közül 6% rendelkezik olyan konkrét tervekkel, amelyek nem zenéhez köthetők és 83% rendelkezik olyan konkrét tervekkel, amelyek zenével kapcsolatosak. A maradék 6-6% biztosan zenei irányú tervekkel

rendelkezik, de még nem tudja biztosan, vagy több ötlete is van, de még nem sikerült döntenie.

Az érettségiző osztályban is fedeztem fel érdekességeket, mert a többi osztályhoz viszonyítva jóval nagyobb azoknak a diákoknak a száma, akiknek olyan konkrét érettségi utáni terveik vannak, amelyek nem zenével kapcsolatosak, és ezek a diákok a 12. évfolyam 39%-át teszik ki. Zenével kapcsolatos konkrét tervekkel rendelkezik 50%, és 6-6% semmilyen ötlettel nem rendelkezik, vagy több ötlete is van, de még nem döntött az érettségi utáni terveiről.

III. Összegzés, a dolgozat lezárása

Kutatásomban Magyarországon működő zeneművészeti szakgimnáziumok tanulóit vizsgáltam. Fontos szempont volt olyan iskolákat keresnem, amelyek oktatnak mind a három megjelenő tagozaton, amelyek a jazz zene, klasszikus zene, és népzene, így értem el a Váci Bartók-Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola, AMI-t, a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti és Hangszerésképző Gyakorló Szakgimnáziumot, a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnáziumot, és a SZTE Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnáziumot.

A pályaválasztást megnehezítő tényezők közül a foglalkozási ártalmakat szerettem volna kiemelni, amely általában a nem megfelelő hangszertechnika alkalmazása, vagy megerőltetés következménye is lehet egyaránt. Az általam vizsgált korosztály közel fele találkozott már ezzel a problémával, illetve tapasztalt már magán valamilyen gyakorlásból adódó egészségügyi problémát, foglalkozási ártalmat. A zeneművészeti szakgimnáziumok osztályait tekintve leginkább a 10. a 11. osztályban, és az érettségi utáni ötödéves osztályban jellemző a foglalkozási ártalmak előfordulása.

A diákok munkatapasztalatának szempontjából azt az eredményt kaptam, hogy a zenész tanulóknak több mint a fele rendelkezik valamilyen munkatapasztalattal. A nem zenével kapcsolatos munkatapasztalat leginkább nincs hatással, emellett a zenével kapcsolatos munkatapasztalat inkább hatással van a pályaválasztási tervekre. A munkatapasztalat mellett a szabadidős tevékenységeknél a zenész diákok többször is azt nyilatkozták, hogy kevés szabadidővel rendelkeznek a hangszerükön való gyakorlás miatt, de volt olyan is, aki a gyakorlást is szabadidőnek tekintette.

A zeneművészeti szakgimnáziumokban lévő évfolyamokat az érettségi utáni terveik mentén hasonlítottam össze. Nagy arányban jelentek meg a zenével kapcsolatos konkrét

tervek az osztályok között, de leginkább a 11. osztályosok körében jellemző a zene iránti elhivatottság. Minél magasabb évfolyamot vizsgáltam, annál nagyobb arányban találtam olyan diákokat, akik nem zenével kapcsolatos konkrét tervekkel rendelkeznek, így ez a szám a 12. évfolyamban volt a legmagasabb.

Az iskolákban oktatott három tagozat összehasonlítását a Bogнар-féle munkához köthető érdeklődés kérdőívének mentén végeztem el. Az összehasonlítás alatt az első helyen megjelölt típusokat vettem figyelembe. Az eredményeimben az látható, hogy a jazz zene, a klasszikus zene, és a népzene tagozat között fellelhető a különbség a munkával kapcsolatos érdeklődésük szempontjából. Jazz zene tagozaton az irányító típus, klasszikus zene tagozaton pedig a módszeres típus érvényesült leginkább. Érdekesség, hogy népzene tagozaton az irányító, módszeres, újjító, és szociális típus egyenlő arányban jelent meg.

Az érdeklődési területek kérdőív segítségével a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok érdeklődését el tudtam helyezni a különböző területekben. A területek között a leginkább jellemző a művészeti terület volt. Érdekesség volt számomra, hogy a sport terület iránt is majdnem annyian érdeklődtek, mint a művészeti iránt, majd ezután következett a humán és a természettudományi terület. A diákok széles körű érdeklődésének köszönhetően valószínűleg kipróbálják magukat több területen is, így ez alapján választanak pályát a későbbiekben. Az érettségi utáni tervek tekintetében megnéztem azokat a diákokat, akik nem zenei irányú tervekkel rendelkeznek. Ezek a diákok jóval több terület iránt érdeklődnek, amelyek mellett a művészeti terület kevésbé érvényesül. Jellemző volt rájuk a természettudományi, a sport, és a humán terület is.

Kutatásom folytatásaként szeretném majd a már végzett diákokat vizsgálni, és egyfajta pályakövetést végezni. Kíváncsi vagyok arra, hogy milyen irányt követtek azok a végzett diákok, akik már dolgoznak, vagy tanulnak még. Maradtak-e a zenész pályán, vagy másik út felé néztek?

Irodalomjegyzék

- Borbély-Pecze, T. B. (2015). Az egyéni tanácsadás elmélete: pályakonstrukciós kísérletek támogatása. *Munkaügyi szemle*.
- Budavári-Takács, I. (2012). Az önismeret és a döntések szerepe a pályaeépítésben. *A pályaeorientáció szerepe a társadalmi integrációban*. (K. Szilágyi, Szerk.) Budapest.
- Eckhardt, G. (2009). A középfokú zenész-szakképzés, a zeneművészeti szakközépiskolák helyzete az elmúlt 20 évben. *Polifónia különszám, Zeneoktatásunk*, 65-82.
- Fazakas, I. (2009). *Az iskolai pályaeorientációs tevékenység új módszertani lehetőségei*. Budapest: ELTE.
- Franczel, Á. (2021). *"Zeneszerű" életmód a mindennapokban*. Budapest: ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet.
- Hegy-Halmosi, N. (2018). *Mi a pálya? Az iskolai pályaeorientáció szerepe és gyakorlata a hazai gimnáziumokban*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Héjja, B. (2016. 2). Az alapfokú és középfokú zeneoktatás helyzete Magyarországon. *Parlando*, 2-15.
- Kenderfi, M. (2011). *Pályaeorientáció*. Gödöllő: Szent István Egyetem.
- Márkus, E. (2013). Pályaeorientációs alapok. *Tréningek a tehetséggondozásban*, 87-111.
- Masopust, K. (2010). A zenei foglalkozási ártalmak kialakulásának okai és megelőzési módjai. *Parlando*.
- Pálfi, Z. M. (2017). A Kovács-módszer helye, szerepe, jelentősége, hatása a kórusiskola, az osztály, és az egyén nevelési, oktatási folyamatában. *Parlando*, 5-7.
- Pásztor, Z. (2007). Felmérés a zenei foglalkozási ártalmakról. *Parlando*, 21.
- Suhajda, C. J. (2017). *A pályaeorientációs tevékenység változása és megvalósulása a köznevelésben a rendszerváltástól napjainkig különös tekintettel az információs folyamatokra*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola.
- Szilágyi, K. (2007). *Munka-pályatanácsadás, mint professzió*. Budapest: Kollégium Kft.
- Szilágyi, K. (2011). *Pályalélektan*. Gödöllő: Szent István Egyetem.
- Völgyesy, P. (2012). A pályaismeret jelentősége a pályaeorientáció folyamatában. *A pályaeorientáció szerepe a társadalmi integrációban*. (K. Szilágyi, Szerk.) Budapest.
- www.felvi.hu. (2023. 06 04). Forrás: www.felvi.hu:
https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/Szakleirasok/index.php/szakterulet/14

www.felvi.hu. (2023. 06 12). Forrás:

https://www.felvi.hu/felveteli/egyetemek_foiskolak!/IntezmenyiOldalak/szervezet.php?szer_id=350&elj=23a

www.felvi.hu. (2023. 06 02). Forrás:

https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok!/Szakleirasok/index.php/szak/374/kepzes_indito_intezmenyek

www.felvi.hu. (2023. 06 04). Forrás:

https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok!/Szakleirasok/index.php/szakterulet/15

Mellékletek

Kérdőív

Kedves Kitöltő!

Streichovonetz Fruzsina vagyok, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem végzős szociálpedagógia szakos hallgatója. Szakdolgozatom témája a zeneművészeti szakgimnáziumokban tanuló diákok életpályaépítésének vizsgálata az érdeklődésük szempontjából.

A kérdőív kitöltésével hozzájárulnál kutatásom sikerességéhez. A válaszadás anonim és az eredményeket kizárólag a dolgozatomhoz fogom felhasználni.

Köszönöm szépen, hogy válaszaiddal segíted a munkámat!

1. Nemed:

- fiú
- lány

2. Életkorod:

.....

3. Lakóhelyed típusa:

- főváros
- megyeszékhely
- város
- falu

4. Melyik zeneművészeti szakgimnáziumban tanulsz?

.....

5. Évfolyamod:

- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- ötödév (érettségi után +1)
- szakmai 1-2.

6. Milyen tagozatos vagy?

- klasszikus zene
- jazz
- népzene

7. Milyen szakon tanulsz?

.....

8. Mivel szeretsz foglalkozni szabadidődben?

.....

9. Hány éve tanulsz zenélni?

.....

10. Hány féle hangszeren játszol?

- énekes vagyok, ezért nem játszom hangszeren
- egy
- kettő
- három
- több, mint három

11. Gyakorlásból adódóan volt már valaha egészségügyi problémád?

- igen
- nem

12. Mi a kedvenc zenei stílusod?

.....

13. Van már valamilyen munkatapasztalatod?

- zenével kapcsolatos munkatapasztalat
- nem zenével kapcsolatos munkatapasztalat
- nincsen

14. A megszerzett munkatapasztalatod hatással van a pályaválasztási terveidre?

- igen
- nem

15. Van már terved, hogy érettségi után mit szeretnél csinálni?

- igen, konkrét terveim vannak, ami zenével kapcsolatos
- igen, konkrét terveim vannak, ami nem zenével kapcsolatos
- több ötletem is van, de még nem döntöttem el
- még nem tudom, de biztos, hogy zenével kapcsolatos
- még nem tudom, de biztos, hogy nem zenével kapcsolatos

- semmi ötletem nincs
- még nem gondolkodtam rajta

16. Döntsd el, hogy az alábbi állítások mennyire jellemzőek Rád, egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével!

(1-egyáltalán nem jellemző rám, 2-nem igazán illik rám, 3-bizonytalan vagyok, 4-
elégé jellemző rám, 5-teljesen rám illik)

	1	2	3	4	5
1. Szeretek hosszú időn át ugyanazzal a munkával foglalkozni.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Szeretek létrehozni dolgokat és/vagy megjavítani őket.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Szeretem mélyen megismerni a dolgokat, hogy problémákat oldjak meg.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Szeretem befejezni az egyik munkát, mielőtt a következőbe belefognék.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Örömet lelem mások tevékenységének az irányításában.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Olyan állást szeretnék, ahol egyenletes ütemben dolgozom egész nap.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Az olyan tevékenységeket szeretem, amelyek lehetőséget adnak próbatételre és a megmérettetésre valamilyen módon.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Szeretnék felelős lenni egy tevékenység megszervezéséért, és mindenkinek tervezni valami tennivalót.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Szeretek segíteni a barátaimnak problémáik megoldásában.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Szeretnék felelős lenni egy tervezetért vagy a tevékenységért, és szeretném, ha a befejezéshez sok különböző apró részlet megoldásával is hozzájárulhatnék.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Nagyon szeretem azokat a könyveket és TV műsorokat, amelyek tudományos témákról szólnak, mint például a csillagászat és a biológia.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Szeretek szerszámokkal és gépekkel dolgozni.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Szeretek előírt megoldások, minták szerint dolgozni.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Szeretem magam megoldani a problémáimat és a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Amikor egy tervet vagy más feladatot készítek, óvatosan, lépésenként végzem.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Olyan állást szeretnék, ahol megtervezhetném, irányíthatnám és ellenőrizhetném más dolgozók tevékenységét.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Szeretek magamra vállalni dolgokat és elvégezni őket.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Valaminek a megvalósításában vagy egy probléma megoldásában szeretek különböző módszerekkel kísérletezni.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap gépeket kell vezérelni, figyelni.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Olyan munkát szeretnék, ahol felelős vagyok a berendezések vagy a gépek működéséért.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Olyan foglalkozást szeretnék, amellyel a közösséget is szolgálhatom.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Olyan munkát szeretnék, ahol mindig tudom, mit várnak tőlem.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap emberekkel kell foglalkoznom.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Olyan munkát szeretnék, ahol valamilyen technikai munka részeként matematikai számításokat végeznek.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Olyan munkát szeretnék, amely a szociális helyzet javulását segíti elő.	☐	☐	☐	☐	☐

26. Szeretek a két kezemmel dolgozni,
olyan dolgokat csinálni, mint a
vízvezeték-szerelés, varrás, autószerelés
vagy a tapétázás.	☐	☐	☐	☐	☐
27. Szeretem TV műsorokból vagy könyvekből
kitalálni, hogy a dolgok hogyan
készülnek vagy működnek.	☐	☐	☐	☐	☐
28. Az olyan munkát szeretem, ahol közvetlenül
ellenőrzik és minősítik a munkámat.	☐	☐	☐	☐	☐
29. Szeretek segíteni az embereken,
amikor betegek.	☐	☐	☐	☐	☐
30. Az emberekkel való közös munkát
és a velük való együttműködést könnyűnek
találom.	☐	☐	☐	☐	☐
31. Szeretek olyan anyagokkal dolgozni,
mint a fa, a kő, az agyag, a textil vagy a fém.	☐	☐	☐	☐	☐
32. Szeretem, ha sok dolgról kell gondolkoznom.	☐	☐	☐	☐	☐
33. Voltam már vezetője egy klubnak,
egyesületnek, csapatnak vagy szervezetnek.	☐	☐	☐	☐	☐
34. Képes vagyok segíteni olyan embereken,
akik nyugtalanok vagy feldúltak.	☐	☐	☐	☐	☐
35. Szeretem, ha bevált szabályok szerint
kell dolgoznom.	☐	☐	☐	☐	☐
36. Szeretek szerszámokkal, berendezésekkel
vagy technikai eszközökkel dolgozni.	☐	☐	☐	☐	☐
37. Olyan foglalkozást szeretnék,
ahol inkább gépekkel vagy tárgyakkal
kell dolgoznom, mint emberekkel foglalkozni.	☐	☐	☐	☐	☐
38. Jobban szeretek irányítani egy csoportot,
mint egyszerűen csak egy tagja lenni.	☐	☐	☐	☐	☐
39. Önkéntes munkát végzek olyan szervezeteknél,
amelyek az embereken segítenek.	☐	☐	☐	☐	☐
40. Kutatási terveken szeretnék dolgozni.	☐	☐	☐	☐	☐

41. Olyan állást szeretnék, ahol döntéseimért felelősséget vállalhatok.	☐	☐	☐	☐	☐
42. Rendszerint sikeresen rá tudom venni az embereket arra, amit akarok.	☐	☐	☐	☐	☐
43. A problémákat bizonyításon keresztül szeretem megoldani.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Szeretem az emberek gondját viselni.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Képes vagyok parancsokat elfogadni.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Olyan állást szeretnék, ahol interjút készíték az emberekkel, hogy megtudjam a véleményüket a dolgokról vagy eseményekről.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol én vagyok a felelős a saját tevékenységem m megszervezéséért úgy, ahogyan jónak látom.	☐	☐	☐	☐	☐
48. Olyan tervezeteken szeretnék dolgozni, amelyek lehetővé teszik, hogy új tényeket vagy gondolatokat fedezzek fel.	☐	☐	☐	☐	☐
49. Szeretem ugyanazt a feladatot csinálni addig, amíg be nem fejezem.	☐	☐	☐	☐	☐
50. Az olyan elfoglaltságot szeretem, amit egyedül végezhetek, mint például modelleket készíteni, kertészkedni, régi bútorokat felújítani vagy fényképeket előhívni.	☐	☐	☐	☐	☐

17. Döntsd el, hogy az alábbi tevékenységeket mennyire végzed szívesen, egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével.

(5-nagyon szívesen végezném, 4-szívesen végezném, de nem ez a kedvencem, 3-bizonytalan vagyok benne, 2-nem szeretném végezni, csak ha muszáj, 1-semmiképpen nem szeretném csinálni)

	1	2	3	4	5
1. megjavítani, tervezni, fejleszteni egy motort	☐	☐	☐	☐	☐
2. használt holmikat kiárusítani, értékesíteni	☐	☐	☐	☐	☐
3. bolygókat, természeti jelenségeket tanulmányozni	☐	☐	☐	☐	☐

4. természetet megfigyelni	o	o	o	o	o
5. autóbust, kamiont vezetni	o	o	o	o	o
6. egy találkozót, gyűlést vezetni	o	o	o	o	o
7. beteg embereket gondozni	o	o	o	o	o
8. hivatalos leveleket írni	o	o	o	o	o
9. hangszeren játszani, énekelni	o	o	o	o	o
10. túrázni, kirándulni, sétálni	o	o	o	o	o
11. fémeket, nemesfémeket megmunkálni	o	o	o	o	o
12. árubeszerzéssel foglalkozni	o	o	o	o	o
13. sakkozni, logikai feladatot megoldani	o	o	o	o	o
14. növényeket ültetni, gondozni kertbe	o	o	o	o	o
15. autón kisebb hibákat kijavítani	o	o	o	o	o
16. találkozót, összejöveteleket, rendezvényeket szervezni	o	o	o	o	o
17. gyermekeknek mesét olvasni	o	o	o	o	o
18. nyomdahibákat kiszűrni szövegből	o	o	o	o	o
19. színpadon szerepelni, énekelni	o	o	o	o	o
20. sportolni, kirándulni	o	o	o	o	o
21. pontos munkát végezni	o	o	o	o	o
22. kereskedni, reklámozni, értékesíteni	o	o	o	o	o
23. természettudományos kísérletet végezni	o	o	o	o	o
24. állatokat etetni, gondozni, gyógyítani	o	o	o	o	o
25. autóstérképen tájékozódni, utazni	o	o	o	o	o
26. másokat felügyelni	o	o	o	o	o
27. tanácsot adni a hozzám fordulónak	o	o	o	o	o
28. telefonon üzeneteket átvenni	o	o	o	o	o
29. rajzolni, festeni, fényképezni	o	o	o	o	o
30. lovagolni, focizni, úszni stb.	o	o	o	o	o
31. fát megmunkálni, bútort tervezni	o	o	o	o	o
32. holmikát csereberélni	o	o	o	o	o
33. napenergiát tanulmányozni	o	o	o	o	o
34. a szabad levegőn lenni	o	o	o	o	o
35. targoncát vezetni, munkagépet kezelni	o	o	o	o	o
36. pénzt megtakarítani, befektetni	o	o	o	o	o

37. fogyatékos embereknek segíteni	o	o	o	o	o
38. papírokat, rajzokat rendezni	o	o	o	o	o
39. színdarabban szerepelni, vagy verset, novellát írni	o	o	o	o	o
40. testi erőt igénylő tevékenységeket végezni	o	o	o	o	o
41. gépeket működtetni	o	o	o	o	o
42. üzletvezetőkkel találkozni	o	o	o	o	o
43. matematikai problémákat megoldani	o	o	o	o	o
44. környezetvédelemmel foglalkozni	o	o	o	o	o
45. a forgalmat figyelni	o	o	o	o	o
46. politikáról vitatkozni	o	o	o	o	o
47. egy barátot tanítani	o	o	o	o	o
48. táblázatokat kitölteni	o	o	o	o	o
49. ruhát tervezni	o	o	o	o	o
50. táncolni	o	o	o	o	o